

ننگرهار

د تاريخ سوالونه او ځوابونه

Ketabton.com

ضمیمہ نوم:

د تاريخ سوالونه او ځوابونه

ویدی مدنیّت

سوال : په افغانستان کی تر ټولو لرغونی مدنیّت کوم یو وه ؟

ځواب : ویدی مدنیّت وه

سوال : ویدی مدنیّت معنا څه ده ؟

ځواب : د پوهی او علم معنا لری

سوال : د ویدی مدنیّت پر مهال د اریایانو لومړنی پایتخت کوم یو وه ؟

ځواب : بخدی لرغونی ښار و

سوال : د ویدی مدنیّت خلکو به چپل ضروریات د څه شی نه پوره کول ؟

ځواب : د ژوو حرځولو او کرنی له لاری نه به یی پوره کول

سوال : د تجارت سسټم یی څه ډول وه ؟

ځواب : جنس په جنس یی وه

سوال : په ویدی مدنیّت کی خلکو څه رکم تولیدات جوړول ؟

ځواب : د پوستکو څخه یی جامی او خپلی جوړولی او خاورین لوښی او گانی

سوال : د ویدی مدنیّت شروع په کوم کال او ختم یی په کوم کال وو ؟

ځواب : ۸۰۰ نه شروع تر ۱۲۰۰ نه پوری ختم شوی .

اوستایی مدنیّت

سوال : د اوستا مدنیّت بنسبت په کوم کال او په کوم ځای کی کیښودل شو ؟

ځواب : په بلخ کی زر کاله پخوا د میلاد څخه کیښودل شو .

سوال : اوستا معنا څه ده ؟

ځواب : اوستا د قانون او هدایت په معنا ده .

سوال : د اوستا محطویت د څه شی نه جوړ شوی ؟

ځواب : د زردش د نیصحتونو نه جوړ دی .

سوال : زردش په کوم کال کی زیږیدلی دی په څو کلنی کی گوښه شوی او په څو کلنی کی د زردش دین لارښود شوی ؟

ځواب : زردش له میلاد محه په ۶۶۰ کال په بلخ کی زیږیدلی په ۲۰ کلنی کی گوښه شوی او ۴۲ کلنی کی د زردشی دین لارښود شوی .

سوال : زردش په څو دینونو غقیده درلوده ؟

ځواب : په دوو حدایانو یی غقیده درلوده .

سوال : اوستا کتاب په څو پوستکو لیکل شوی ؟

ځواب : په ۱۲۰۰۰ پوستکو لیکل شوی .

سوال : هغه رواجونه چی په اریایانو کی رواج لري او اوس هم رواج لري کوم دی نومونه یی ولیکی ؟

ځواب : د اس ځغلولو لوبه ، د نوي کال د جېشن اتبونه ، موسيقي او داسې نور

د لرغوني افغانستان اساطيري تاريخ

سوال : د دې کورنۍ لومړنۍ واکمن څوک وه ؟

ځواب : د دې کورنۍ لومړنۍ واکمن کيومت وو .

سوال : د پېشداديانو لومړنۍ واکمن څوک وو؟

ځواب : نامتو پاچا ېما (جمشيد) وه .

سوال : بخدي ېنار د چا لخوا جوړ او څه خصوصيات يې درلودل ؟

ځواب : د بخدي ېنار د ېما لخوا جوړ شو او خصوصيات يې د اوبو ډنډونه ، اس ځغلولو ډگر ، د کليو او کورونو لپاره يې وړ سيمې يې جوړې کړې .

دويمه کورنۍ د کيانيانو واکمني

سوال : د کيانيانو لومړنۍ واکمن څوک دی ؟

ځواب : کيقباد دی .

سوال : د کاوی مغنا څه ده ؟

ځواب : کاوی په ويدی او اوستایي متنونو کې د پو مشر او امير مغنا کارول شوی .

سوال : د کيانيانو دويم واکمن څوک وو او چا سره يې جگړې وکړې او د خپلې واکمنۍ لپاره يې څومره قرباني ورکړې دي ؟

ځواب : دويم واکمن يې کيکاووس و د هغه چا سره جگړې وکړې چې د اريايي کلتور او مدنيت مخالفيت يې کاوه او رب النوع(ناهيता) ته يې د ارزيفيته په غره کې سل اسونه ، زرغويان او لس زره پسونه يې قرباني کړل

سوال : د کيکاووس غوره وزير څوک وو؟

ځواب : پوره جيره يا اوښنر وه .

سوال : د کيکاووس څخه وروسته څوک پاچا شو ؟

ځواب : سياوش پاچا شو .

سوال : سياوش د چا لخوا وژل شو ؟

ځواب : د تورانيانو لخوا وژل شو .

سوال : د اوستا په متنونو کې څوک د هيواد جوړونکي په نامه ياد شوی ؟

ځواب : کيخسرو

درېمه کورنۍ اسپه کورنۍ

سوال : دې کورنۍ ته ولی اسپه کورنۍ وايي ؟

ځواب : ځکه چې د دې کورنۍ د هر واکمن د نامه په اخير کې د اسپه کلیمه راغلی .

سوال : د دې کورنۍ لومړی ټولواک څه نومیده .

ځواب : لهراسپ نومیده

سوال : د زردش ۱۰۵ وینا د گشتاسپ اړه څه وه ؟

ځواب : ای ښه اروی سورا اناهیتا زما سره مرسته وکړه چی د لهراسپ زړور ځوی دی ته وهڅوم چی د ایین پر بنسټ فکر وکړی او د ایین پر بنسټ خبری وکړی او د ایین پر بنسټ کار وکړی

سوال : د اوستا کتاب د چا امر ولیکل شو ؟

ځواب : د گشتاسپ په امر د غوایی په ۱۲۰۰۰ پوستکو ولیکل شوی .

سوال : گشتاسپ په کوم ځای کی او څه یی قربانی کړل ؟

ځواب : د فردزادنا سیند په شاو خوا کی سل اسونه زرغویان او اوولس زره پسونه یی د اناهیتا په نامه قربانی کړل .

سوال : اسفندیار د چا ځوی دی او د بلخ په اورتون باندی نیزه ودروله مغنا یی څه وه ؟

ځواب : اسفندیار د گشتاسپ ځوی دی او مغنا یی د خپلی سیمی څخه په میرانی دفاع او د پردیو مخنیوی وو .

سوال : د دې کورنی وروستنی واکمن څوک وو ؟

ځواب : اسفندیار وو .

هخامنشیانو واکمنی

سوال : د هخامنشی واکمنی بنسټ د افغانستان په کوم ځای کی او په کوم طرف کی کینودل شو ؟

ځواب : د افغانستان د لویدیځو کرښو هاخوا کینودل شو .

سوال : هخامنشی واکمنی بنسټ ایښودونکی څوک وو ؟

ځواب : کوروش وه

سوال : د هخامنشی واکمنی پر مهال د افغانستان سیاسی حالت څنگه وو ؟

ځواب : دا مهال افغانستان مرکزی دولت او واخده سیاسی واکمنی نه وه .

سوال : کوم هخامنشی واکمن د افغانستان یو شمیر سیمی په کوم کال تر خپلی ولکی لاندی راوستی ؟

ځواب : کوروش د میلاد ۵۶۹ کال کی سیمی ونیولی .

سوال : د کوروش څخه وروسته څوک واک ته ورسید او مصر فرغون ته چا ماتې ورکړه ؟

ځواب : د ده زوی کمبوجیه واک ته ورسید او مصر فرغون ته یی ماتې ورکړه .

سوال : څومره سیمی د هخامنشی واکمنانو تر واک لاندی وی ؟

ځواب : ۲۱ سیمی

سوال : هخامنشی واکمنی نامتو واکمنان څوک وو نومونه یی ولیکی ؟

ځواب : لومړی داریوش ، خشیار شاه ، دویم داریوش ، اردشیر او یو شمیر نور .

سوال : د هخامنشی واکمنی د چا لخوا او په کوم کال کی د مینځه لاړه ؟

ځواب : ۳۳۱ کاله د مخه میلاد یونانیانو د مینځه یووړه

دویم د لرغونی افغانستان او یونانیان

سوال : سکندر مقدونی کومه امپراتوری د مینځه یووړه ؟

ځواب : د هخامنشیانو واکمنی یی د مینځه یووړه .

سوال : دویم داریوش د چا له خوا ووژل شو ؟

ځواب : د بسوس له پلويانو له خوا ووژل شو .

سوال : کله چې سکندر مقدوني د باختر په لور وځيږي په هرات کې څه رامينځته شو ؟

ځواب : په هرات کې خلکو پاڅون وکړ او په پايله کې د اناکيسپ په نامه يو يوناني قومندان وژل شو .

سوال : د سکندر تر مړينې وروسته يوناني امپراتوري د کوم برخليک سره مخامخ شوه ؟

ځواب : د واک پر سر د يوناني قومندانانو تر مينځ ډيرې جگړې وشوې .

سوال : د سکندر څخه وروسته يوناني امپراتوري په برخو ووېشل شوه ؟

ځواب : په دريو لويو مرکزونو ووېشل شوه .

سوال : کوم لاملونه وو چې په باختر کې ديوټس ته يې د خپلواکۍ زمينه برابره کړه په کوم کال کې ؟

ځواب : د بطلیموس او سليکوس تر مينځ پر له پسې جگړو ديوټس ته د خپلواکۍ زمينه برابره کړه په ۲۵۵ کال تر ميله مخکې .

سوال : د اوسني هرات بنسټ چا کيښود ؟

ځواب : مقدوني سکندر د اريا سکندريي په نامه ښار بنسټ کيښود چې اوسني هرات نومېږي .

سوال : د هرات ، سيستان او کندهار نيولو وروسته مقدوني سکندر د افغانستان کومې سيمې ونيولې ؟

ځواب : د هلمند په دواړو څنډو پرتې سيمې يې ونيولې .

سوال : د باختر پخوانی واکمن بسوس د سکندر پر لښکرو تر کوم کال پورې دوام وکړ ؟

ځواب : ۳۲۷ کاله پخوا تر ميله دوام وکړ .

سوال : مقدوني سکندر په باختر کې د کومې انجلۍ سره واده وکړ ؟

ځواب : د رخشاني په نامه انجلۍ سره يې واده وکړ .

سوال : مقدوني سکندر په څو کلنۍ او په کوم ځای کې مړ شو ؟

ځواب: ۳۲ کلنۍ کې په بابل کې مړ شو .

موريان

سوال : د موريانو لومړی واکمن څوک او د هند په سيمو يې په کوم کال واکمني پيل کړه ؟

ځواب : چندراگوپتا او د ميلاد څخه ۳۲۴ مخکې د هند په سيمو واکمني پيل کړه .

سوال : چندراگوپتا د افغانستان ختيځې سيمې د کوم يوناني واکمن څخه ونيولې ؟

ځواب : د سليکوس څخه اول باختر بيا کابل ونيولې .

سوال : د يوناني واکمن چندراگوپتا سره تر کوم سرحد پورې جگړه ورسوله ؟

ځواب : د سيند نه تر سنده پورې ورسولې .

سوال : يوناني واکمن چندراگوپتا ته کومې سيمې پريښودلې ؟

ځواب : کندهار ، ارکوزيا ، گردوزيه پريښودلې .

سوال : چندراگوپتا په کوم کال مړ او د چندراگوپتا څخه وروسته څوک واک ته ورسيد ؟

ځواب : په ۳۰۰ کال پخوا تر ميله مړ شو او د ده زوی پندوساره واک ته ورسيد .

سوال : پندوساره د يوناني واکمن څخه څه غوښتي وو او څه قيسم ځواب يې تر لاسه کړ ؟

ځواب : پندوساره يو طبيب ، خواړه شراب ، انځر غوښتی وو خو هغه یی په ځواب کی وویل خواړه شراب او انځر به درولیرم خو زموږ په قانون کی د طبیب خرڅول نشته .

سوال : کوم لامل د دې سبب شو چی یونانی او هند کلتور ترمینځ د ګډیدو او یوځای کیدو زمینه برابره شوه ؟
ځواب : سوداګریزې اړیکې .

سوال : د پندوساره څخه وروسته د ګوډتایی کورنی کوم نامتو واکمن واک ته ورسید او کوم دین ته یی ډېر خدمتونه وکړه ؟
ځواب : اشوکا واک ته ورسید او د بودایی دین لپاره یی خدمتونه وکړل .
سوال : په کوم کال د ګوډتایی کورنی لاسونه د افغانستان څخه لند شو ؟
ځواب : ۲۵۵ کاله پخوا تر میلاد .

باختري خپلواک دولتونه

سوال : باختري خپلواک دولت بنسټ ایښودونکی څوک او د سلوکیدیانو څخه په کوم کال واکمني اعلان کړه ؟
ځواب : لومړی دیودیتس او په ۲۵۵ کاله د مخه میلاد یی خپلواکی اعلان کړه .

سوال : د لومړی دیوتس د واکمنی پر مهال کومی سیمی د ده واک لاندی وی او په څوم کال مړ شو ؟
ځواب : سغد ، مرو ، بلخ ، تخار سیمی او په ۲۵۰ کال پخوا تر میلاد .

سوال : د لومړی دیوتیس څخه وروسته څوک واک ته ورسید او تر کوم کاله پوری یی د باختري په سیمو واکمني وکړه ؟
ځواب : د ده زوی دویم دیودیتس او ۲۳۰ کاله پخوا تر میلاد یی د باختري په سیمو واکمني وکړه .

سوال : د سلوکیدیانو په وړاندی کوم دولتونه سره متحد شو او د چا لخوا په کوم کال د دیودیتس کورنی د مینځه لاړه .
ځواب : دوه نوي خپلواک دولتونه سره متحد شو او په ۲۲۰ کاله پخوا تر میلاد یو تن چی ای تدیوم نومیده دا کورنی یی د مینځه یوړه .

سوال : د پارت دولت د چا لخوا له مینځه لاړ بیا یی په کومه واکمنی حملی وکړي او ای بی تیدیوم مرکز زیریاسپ د چا لخوا څومره وخت لپاره معاصره وو او دا معاصره څنگه ماته شوه ؟

ځواب : انتیکوس لخوا د منځه لاړ او د باختري په واکمنی یی حملی پیل کړی دا مرکز د شامی واکمن لخوا مغاصره وو کله چی د دواړو دولتونو تر مینځ جوړه وشوه دا مغاصره ماته شوه .

سوال : د ای تیدیوم څخه وروسته څوک په کوم کال واک ته ورسید کومی سیمی یی د خپلی واکمنی سره یو ځای کړی او کوم نوی ښارونه یی جوړ کړل ؟

ځواب : د ده زوی دیمتروس په ۱۹۰ کاله پخوا د میلاد څخه اوسیمی یی تاکسیلا کاتیوار ، موریاته او ښارونه یی کلات ، سیالکوټ او پیتاله .

سوال : دیمتروس په کوم کال د چا لخوا د مینځه لاړ ؟

ځواب : ۱۸۱ کاله پخوا تر میلاد د خپل یو قومندان له خوا د مینځه لاړ .

سوال : د ایوکراتید په کوم کال د خپلی واکمنی مرکز کاپیسا ته ولیږدول ؟

ځواب : ۱۳۵ کاله پخوا تر میلاد څخه .

سوال : د ایوکراتید څخه وروسته څوک واک ته ورسید د یونانی کورنی وروستی واکمن څوک او د چا لخوا د مینځه لاړ ؟

ځواب : د ده زوی هیلو کلس همدا وروستی واکمن دی د ساکاهانو لخوا د مینځه لاړ .

د یونان - باختري مدنیت ځانګړتیاوي

سوال : د هغو مورخينو څيرونكو نظرونه واضع كړي چې د افغانستان په اړه يې وركړي دي ؟

ځواب : انگليسي نامتو مورخ تاييبي افغانستان د لرغونو مدنيتونو د يو ځای كيدلو ټاټوبې په نامه ياد كړي ؛ جاپاني مورخ ماوريز يوتوزي افغانستان د سوداگريزې څلور لارې نوم وركړي ؛ غلامه خبيبي افغانستان د لرغونو مدنيتونو د زانگو په نامه ياد كړي .

سوال : يوناني باختر ولي د دوو مدنيتونو ټولگه ده ؟

ځواب : ځكه چې يو افغانستان او سيمي ته رارسيدلي مدنيت او بل يې په باختر كې د ځايي خلكو مدنيت و چې د لرغونو اريايي مدنيتونو پر بنسټ يې وده كړې وه .

سوال : يونانيانو په خپل هېواد كې يو پر بل پسې د لوړو فكرونو او اندونو نامتو پړاونه تير كړي د دې پړاوونو د فلسفانو نومونه واخلي ؟

ځواب : هيراكليت ، افلاطون ، بطليموس ، او نور .

سوال : يونانيانو څنگه خپلې لاسته راوړنې نورو سيمو ته ليردولي دي ؟

ځواب : يونانيانو له خپلو فتوحاتو سره يو ځای خپل مدني لاسته راوړنې هم له ځان سره تر واک لاندې سيمو ته ليرولي .

سوال : يوناني معمارانو د غسكړي كوټونو لپاره څه قيسم خايونه انتخابول نكړي يې وليكي ؟

ځواب : داسې خايونه چې د دوو يا دريوو خواوو به د طبيعي موانغو له خوا ساتل كيدل .

سوال : د يونانيانو هنر نورې بېلگې چې د افغاني هنرمندانو په مټ يې وده كړې كومي دي وليكي ؟

ځواب : پژي جوړول د يوناني هنر يو بېلگه ده چې د لرغوني افغانستان كې يې د افغاني هنرمندانو په مټ يې زياته وده وكړه .

د يونان باخترې پير يو نامتو ښار

سوال : د تخار ، كوكچي او اموسيندونو د يو ځای كيدو په برخه كې يو ښار څو كاله پخوا جوړ شوی او په څه نوم ياديږي ؟

ځواب : ۲۳۰۰ كاله پخوا جوړ شوی او د اې حاتم په نامه ياديږي .

سوال : د اې حاتم معنا څه او دا ښار چا جوړ كړی ؟

ځواب : اې حاتم ازبكي تركيبي نوم دی چې اې د مياشتې او خانم يې د مېرمنې معنا وركوي او دا ښار مقدوني سكندر جوړ كړي دی .

سوال : د يونان باخترې پير وادينو په منظور كومه طريقه استعمال شوی ده او د ودانيو ښكلا او سينگار لپاره يې د كومو موادو څخه كار اخيستی دی ؟

ځواب : د ځينو ودانيو د ټينگښت په منظور تر اومو څښتنو لاندې د پخو څښتنو ته داب ايښودل شوی دی سكر څخه يوه ټاكلي طبقه د لنډه بل د محنيوي لپاره جوړه شوی وه د ودانيو د سينگار او ښكلا لپاره يې د تباشيري ډبرو څخه كار اخيستی دی .

سوال : د اې حاتم ښار مشخصات وليكي ؟

ځواب : دا لرغونی ښار يو ديوال په وسيله احاطه شوی دی چې اوږوالی يې ۱۵۰۰ ته او لوړوالی يې لس متره ته رسیده چې مينځنۍ برخه چې ۳۰۰ په ۳۰۰ متره كې ساحه لري او د لوي انگر په څير څرگنديږي .

سوال : د اې حاتم د كورونو او خونو نه كوم قيسم اثار په لاس راغلي دي ؟

ځواب : ډېر زيات شمير اثار او شواهد په لاس راغلي دي چې د يونان دباخترې مدنيت د برم نمايندگي كوي .

سوال : هغه ډبر ليك چې د اې حاتم څخه په لاس راغلی او د كلير چوتس په نامه ياد شوی پكې څه وو ؟

ځواب : چې په وړوكتوب كې ښه دودونه ، په خوانۍ كې پر ځان ويسا ، په پاخه سن كې ريښتوالی او سخاوت ، په سپين پيري توب كې ښه سلا وركول بيا نو د مړينې په كې افسوس مه كوه .

د سکهانو او پارتيانو د واکمني پير

سوال : د هيلوکلس څخه وروسته د يونان امپراتوري د کوم برحليک سره مخامخ شوه ؟

ځواب : سيمه يزي واکمني مينځته راغلی چې هر واکمن په يوې کوچنۍ سيمې واکمني کوله .

سوال : دې ورو واکمنيو د کوم کال پورې دوام وکړ او هم واضع کړی چې د افغانستان په سوېل کې د کومې کورنۍ واکمني پيل شوه ؟

ځواب : دوی د ۱۰۰ کاله پخوا تر ميلاده او د ساکه يا ساکانو په نامه واکمني پيل شوه .

سوال : د ساکهانو د واکمنۍ بنسټ ايښودونکی څوک او چيرې ته يې بنسټ کېښودل شو ؟

ځواب : د ساکهانو په نوم يو ځواکمن قومندان د افغانستان په سوېلي سيمو کې د دې واکمنۍ بنسټ کېښودل لومړی واکمن يې هرايوس وو .

سوال : هرايوس د خپلې واکمنۍ په لنډه موده کې خپل بريدونه تر کوم ځايه ورسول او کومې سيمې يې تر خپلې واکمنۍ لاندې راوستې ؟

ځواب : د تاکسيلا سيند او بولان هاخوا پورې او د يونان باختري امپراتوري سوېلې او سوېل ختيځې سيمې يې تر خپل کنترول لاندې راوستې .

سوال : د ده څخه وروسته څوک په څوم کال واک ته ورسيد دې واکمن څه قيسم مسکوکات درلودل ؟

ځواب : مایوس ۷۲ کاله پخوا تر ميلاده او ۷ ډوله مسکوکات د لرغونپوهانو لاسته ورغلي .

سوال : د مایوس څخه وروسته د دې کورنۍ کوم واکمنان واک ته رسيدلي او تر کوم کال پورې يې واکمني کړې ؟

ځواب : دوه تنه ميراث وړونکي پيژندل شوي او ۵۰ کاله پخوا تر ميلاده يې پايښت موندلی دي

د کوشانيانو امپراتوري

سوال : کوشانيان څوک دی او دوی د خپلې امپراتورۍ بنسټ چيرته ايښی دی ؟

ځواب : د کوشانيانو نوم د کوشان له کلمې اخيستل شوی چې کوشان د يو چې قومونو يو قوم دی د کوشانيانو د واکمنۍ په پيل کې بلخ او درې ولايتونه سره يو ځای شو او د يوې نوي امپراتورۍ بنسټ يې کېښود .

سوال : د کوشاني امپراتورۍ بنسټ ايښودونکی څوک ، کومې سيمې يې د خپلې واکمنۍ لاندې راوستې دي ، مخکې د پاچاهۍ څخه يې کومه وظيفه لرله او څو کاله يې واکمني کړې ؟

ځواب : کجولاکدفيسس وو ، د يوناني درې ولايتونه يې تر خپلې ولکې لاندې راوستي و ، د قوم مشر وه او ۴۰ کاله يې واکمني وکړه .

سوال : د کجولاکدفيسس څخه وروسته څوک واک ته ورسيد ؟

ځواب : د ده زوی ويماتکتو .

سوال : د ويماتکتو څخه وروسته څوک واک ته ورسيد او د خپلې واکمنۍ حدود يې ترکومه ځايه ورسول ؟

ځواب : د ده زوی وېما کدفيسس چې په سوېل کې د هېواد حدود يې تر کنګا سيند پورې ورسول .

سوال : د کوشاني امپراتورۍ په اړه نوی معلومات د کوم ځای او څنگه په لاس راغلي سره د بېلګې يې وليکي ؟

ځواب : د رباطک له ډبر ليک څخه په لاس راغلی دا په تخار او بغلان ولايتونو کې پيداشوی .

سوال : د کوشانيانو نامتو واکمن څوک د چا ځوی او د خپلې واکمنۍ حدود يې کومه ورسول ؟

ځواب : نامتو واکمن لوی کنشیکا د کجولاکدفیسس زوی او د خپلی واکمنی خود یی ختیځ خواته هندوستان ، بنارس او لویديځ حوا ته یی د پارتیانو امپراتوری پوری ورسول .

سوال : د کوشانیانو پر له پسې مهمو امپراتوریو نومونه واخلی ؟

ځواب : کجولاکدفیسس ، ویماتکتو ، ویماکدفیسس ، کنشیکا ، هو ویشکا او واسودیوا وي .

سوال : د کوشانی امپراتوری د نړیدو لاملونه ولیکی ؟

ځواب : پوره مغلوب نه دی خو د سیمه یزو ځواکونو سر غړاوی ، او په پر پسې بریدونه د دی لامل شو .

بگرام د کوشانی ستري امپراتوری

سوال : کوم کوشانی امپراتور د بگرام سیمه دویښی پلازمینه وټاکله ؟

ځواب : کنشیکا .

سوال : د کوشانی امپراتوری ټوله سیمه د ختیځ نه تر لویديځ پوری او شمال نه تر سوېل پوري سرخدی یی تر کوم خایه پوری وه ؟

ځواب : ختیځی کرېښی یی د خو قند یارکند نیپال څخه پیل کیدی بیا تر لویديځو کرېښو اصفغان او سیستان پوری رسیدې ، او شمالی سرخدونه یی له سیر دریا ، خوارزم او سغد څخه پیل کېدې او سوېل کی د پوتالی پوترا ، سری چامپا او هند سمندر پوری رسیدې .

سوال : د بگرام سپړنی په کوم کال د چا لخوا وشوی ؟

ځواب : لومړی ځل لپاره په ۱۹۳۷ زیږدیز کال د فرانسوی لرغونپوهانو وشوی گیرشمن وه .

سوال : د بگرام سپړنو څخه تر لاسه شوو اثارو نومونه واخلی ؟

ځواب : طلايي مسکوکات ، غاجی اثار ، د لاکو څخه جوړی شوی صوندقچی ، برونزی ارزښتمن وسایل او نور .

دویم هډه د کوشانی امپراتوری کلتوری پلازمینه

سوال : پخوانی پوهانو د لرغونی افغانستان ختیځی سیمې په څه نوم یادې کړی او دغه سیمې تر کومه خایه رسیدی ، یونانی مورخ هیرودت او سترابون د کندهار سیمه په خپلو اثارو کی د څه په نامه یاده کړی ؟

ځواب : د کندهارا په نامه ، چی د اوسنی هند تر شمالی څنډو پوری رسیدلی ، او دواړو د کندهارا سیمه د گنداریس په نامه یاده کړی .

سوال : د یونانی باختري دورې حکمرانو په خپلو اثارو کی دې منطقی ته کوم نوم ورکړی دی ؟

ځواب : گنداراتی او گنداروا .

سوال : د گندهارا یو ستر فرهنگي مرکز د څه په نوم یادیده او په پخوانیو متنونو کی د څه په نامه یاد شوی او د کوم دین د تېروک او غبادت ټاټوبی و ؟

ځواب : د هډی په نامه ، د هیلو په نامه ، د بودایانو دین ټاټوبی وو .

سوال : لومړنی چینایی لرغون پوهانو په کومو کلونو کی د هډی په اړه معلومات را ټول کړل ؟

ځواب : لومړی فاهیان ۴۲۰ ز کال ، دویم سوینگ په ۵۲۰ ز کال ، دریم زایر هوونتسنگ په ۶۳۰ ز کال کی معلومات را ټول کړل .

سوال : هډه ولی کوشانی امپراتوری کلتوری مرکز گڼل شوی دی ؟

ځواب : تر ټولو لومړی جوت لامل د مناسبو شرایطو او اړینو امکاناتو شتون وو چی د کنشیکا د امپراتوری پر مهال برابر شو ، دویم لامل په بودیزم کی د بدلون او نوښت میځ ته راتلل په گوته شوی او درېم لامل یی د گندهارا خلکو خلاقیت او فکری ظرفیت یاد کړی .

درېم باميان

سوال : تر هغه چي کنشیکا لا بودايي کيش نه و منلی دا مذهب په کوم حال کی وه ؟

ځواب : نوموړی مذهب د یوې میر ژواندي غقیدې په توگه د هند په مخدوده کی پاتی وو .

سوال : د لرغوني یونان څخه راعلو هنرمندانو او ختیځو خیالاتو یو ځای والی په لاره کی ټاکلی ستونزی موجودی وی دا ستونزی څنگه د مینځه لاړی چی په اساس یی کوم تمدون رامینځته شو ؟

ځواب : د افغانی هنرمندانو او ماهیرینو په واسطه دا ستونزی لری شوی او د گریکوبودیک تمدن رامینځته شو .

سوال : گرگوبودیک تمدون په غیر د افغانستان نه نور کوم هېوادونه تر اغیزی لاندی راوستی وو ؟

ځواب : جاپان ، کوریا ، چین ، سریلینکا ، هند ، سیر دریا ، تاجکستان پوری ټولی سیمی تر اغیزی لاندی راوستی وی .

سوال : د کومی غقیدې او څه ډول خلکو بامیانو ته د لیدو کتو په خاطر سفرونه کول ؟

ځواب : راهبان ، زایرین ، سیلانیان ، او بودايي غقیدې خلکو .

سوال : کوم چینایی زیارت کونکی په کوم کال د بامیانو د مجسمو په اړه ارزښمن معلومات لیکلی دی ؟

ځواب : فاهیان په ۴۰۰ ز کال .

سوال : په بامیانو کی د بودایی دین څومره خانکاوې درلودی څو تنه واغظین پکی د د بودایی دین د تبلیغ لپاره گومارل شوی و او څومره مدرسې یی درلودی او په هره مدرسه کی څو تنه شاگردان وو ؟

ځواب : څه نا څه زر خانکاوې وی چی پکی زر تنه واغظین د تبلیغ لپاره گومارل شوی و او په لسگونو مدرسې وی چی هرې مدرسې لږ تر لږه زرتنه شاگردان درلودل .

سوال : د فارس لرغونپوه الفرد فوشه په کوم کال د بامیانو سترې مجسمې وڅیرل شوی په دی اړه مکمل معلومات ولیکی ؟

ځواب : ۱۹۲۲ م کال ده په خپلو څیرونو کی دوه مجسمې چی یوه صلصال او بله د شامامه په نامه یادیدلی .

سوال : د بامیانو مجسمې په کوم کال د چا لخوا د مینځه لاړی ؟

ځواب : ۲۰۰۱ م کال کی د هغه وخت واکمن رژیم پر مهال د مینځه لاړی .

کیداریان یا کوچنی کوشانیان

سوال : د کیداریانو لومړی واکمن څوک چیرته یی د چارو واکي تر لاسه کړه او ولی ورته کیداریان وایی ؟

ځواب : لومړی واکمن یی کیدار نومیده چی په بلخ کی یی د چارو واکي تر لاسه کړه ، ځکه چی د دی کورنی لومړی واکمن کیدار نومیده .

سوال : د کوشانی امپراتوری په لویدیځو څنډو کی سیمه یزو خپل سرو د کومی واکمنی سره اړیکی ټینگی کړی ؟

ځواب : د ساسانی امپراتوری سره .

سوال : د ساسانی امپراتوری د افغانستان ځینی سیمی څه ډول ونيولی ؟

ځواب : کله به یی د افغانستان سیمه یزو واکمنانو سره د روغی جوړی له لاری او کله به یی په زور د خپلی سیمی غځولی .

سوال : د کیداریانو واکمن چا لخوا د بریدونو لاندی راغی چی د دی بریدونو له امله په کیداریانو باندی کوم اثر ولوید ه او کیداریان په کومو سیمو واکمنان شو ؟

ځواب : په شمال کی د یفتلی قبایلو تر بریدو لاندی راغی ، له همدی امله کیدار د هندوکش لویدیځو سیمو ته خپل مرکز ولېږداده او د کندهار او کابل په سیمو واکمن شو .

سوال : د کیداریانو او ساسانیانو تر مینځ څو کاله جگړې وشوې په اړه د ارمنستان یو مورخ فوستس څه لیکلی دی ؟

ځواب : اته کاله جگړې وشوې ، او فوستس لیکي چی په ۳۶۷ او ۳۶۸ ز کلونو کی د کیداریانو او ساسانیانو تر مینځ مخامخ جگړه وشوه چی ساسانیانو ته یی ماتی ورکړه .

سوال : د کیدار زوی پیرو د کوم کال نه تر کوم کال پوری واکمن و او د ده څخه وروسته څوک واک ته ورسید چی د درېمی کورنی وروستی واکمن وه ؟

ځواب : د ۳۷۵ نه تر ۳۸۰ ز کلونو پوری او د څخه وروسته ورهران یا بهرام واک ته ورسید .

د یفتلیانو امپراتوری

سوال : یفتلیان د انگلیسی مورخ سراولف کارو په باور له کومه راغلی اوخپله لومړنی اداره یی په څوم کال او چیرته جوړه کړه ؟

ځواب : د مینځینی اسیا نه د سوېل په لور راڅخیدلی او اداره یی په ۳۶۰ ز کال په تخار کی جوړه کړه .

سوال : یفتلیانو د کومو ساسانی واکمنانو سره جگړی کړی په کومو کلونو کی او اخیری نتیجه یی څه وه ؟

ځواب : لومړی جگړه په ۴۲۷ ز کال پېښه شوه ساسانی واکمن بهرام گور سره دویمه یی ۴۳۸ ز کال کی یزدگرد سره پېښه شوه او نتیجه یی دا شوه یفتلی واکمن خاقان د خپلی سیمي څخه په کلکه دفاع وکړه او ساسانی واکمنانو ته یی ماتی ورکړه .

سوال : د یفتلی واکمن اخشور په اړه معلومات ولیکي چی هغه څه ترسره کړی ؟

ځواب : اخشور تر پیرو د سره تر جگړی وروسته وکړای شول چی د پخوانی اریانا یووالی بیا تامین کړی د هندوکش سوېلی سیمي یی تر خپل واک لاندی راوستی او زابل یی د یو مرکز په توگه وټاکل او د همغه ځایه یی د نورو سیمو پلاتونه جوړول .

سوال : تورمنه په خپلو مسکوکاتو کی څانته کوم لقب ورکړی وه د خپلی واکمنی خود یی تر کومه ځایه ورسول او په کوم کال مړ شوی اود ده څخه وروسته څوک واک ته ورسی ؟

ځواب : د تورمنه زابل امپراتور یاد کړی دی هند تر مرکزی سیمو یی ورسوله ۵۰۲ ز کال مړ شو او میهراکولا واک ته ورسید .

سوال : میهراکولا د خپلی واکمنی د پراختیا لپاره په چا بریدونه کړی او کومه کورنی یی باج ورکولو ته اړ کړه ؟

ځواب : په هند باندی او گوپتایی کورنی یی باج ورکولو ته اړ کړه .

سوال : د یفتلی واکمنی نریدو وروسته په افغانستان کی بله دوره پیل شوه د کوشان یفتلی په نامه د هغی دوری د واکمنانو نومونه واخلي ؟

ځواب : کابل شاهانو ، رتبیل شاهانو ، د بامیانو شیرانو ، د تگین شاهانو وه .

د اسلام د ظهور پر مهال د افغانستان وضع

سوال : د شپږمی میلادی پیرې پر ورستیو او د اوومی میلادی پیرې په لومړیو کی افغانستان د چا لخوا اداره کیدل ؟

ځواب : د ځایی امیرانو، کوشانی او یفتلی ځینو پاتی واکمنانو لخوا اداره کیدل .

سوال : افغانستان سیاسی پلوه د اسلام سپیڅلی دین را څرگندیدو پر مهال څه قیسم خالت درلوده او کوم شرایط وو چی سیمه یزو خکمتونو جوړیدو ته یی زمینه برابره کړی وه ؟

ځواب : گډوډ خالت یی درلود په ختیځ کی د گوپتا او په لویدیځ کی ساسانیانو دوو واکمنو امپراتوری د دی لامل شو چی سیمه یزو واکمنیو ته زمینه برابره کړی .

سوال : د چین وتلی سیلانی هیونتسنگ د افغانستان د هغه مهال سیاسي وستی په اړه څه ویلی دی ؟

ځواب : دا هېواد په بېلابېلو اداري واخونو ویشل شوی چې هره جغرافیه خوزه یی د ځانگړي پاچا لخوا اداره کیږي .

سوال : په اوومه میلادی پېړۍ پر مهال په افغانستان باندې کومې کورنۍ ځاکمې وې ؟

ځواب : زابلۍ رتبیل شاهان له مشهورو کورنیو څخه وو چې له کابل شاهانو سره یی ښې اړیکې درلودې او په غزنی او زابل یی واکمنۍ کوله .

سوال : په اوومه میلادی پېړۍ پر مهال د افغانستان خلکو په کومو دینونو غقیدي درلودی او دا دینونه د کومه راغلی وو ؟

ځواب : زردشتي کیش چې د بلخه یی سرچینه اخیستی وه او بودایی ایین چې د هنده یی سرچینه اخیستی ده .

سوال : د افغانستان په خلکو ولی هیڅ عادی او وروسته پاتې کلتور نشو کولای چې په دغو خلکو لاس بری پیدا کړی ؟

ځواب : د افغانستان د خلکو د هغه وخت کلتور د د ویدی او اوستایي تهذیب لویه برخه تشکیلوله ځکه .

سوال : اخنبن بن قیاس په کوم کال وروستی ساسانی واکمن ته ماتې ورکړه نوم یی څه و او د دې نه وروسته اسلامي لښکرې په کوم لوري لاړی ؟

ځواب ۶۵۱ ز کال دریم یزدگرد او بیا د افغانستان په لوري راغلی .

سوال : د کوم خلیفه په وخت کی اسلامي لښکرې د چا په مشرې د کابل تر پولو ورسیدې ؟

ځواب : درېم خلیفه حضرت عثمان رض او د عبدالله بن غامر په مشرې .

د تمدون رامینځته کیدو څرنگوالی او ځانگړنې

سوال : تمدون د کومې ژبې کلمه ده او معنا یی څه ده ؟

ځواب : تمدون غربی کلمه ده چې د ښاري ژوند په معنا ده .

سوال : د تمدون په اړه ابن خلدون څه نظر ورکړی دی ؟

ځواب : تمدون د بدوی کلتورنو پر بنسټ جوړیږي او د همدې بدوي کلتورنو تر بریدونو لاندې د منځه ځي .

سوال : ارنولد تابیني د تمدون په اړه څه نظر ورکړی دی ؟

ځواب : د ننګونو او غبرګون په نظر د رامینځته کیدو لامل ګڼي .

سوال : گوردن چاپل د تمدون په اړه څه نظر ورکړی دی ؟

ځواب : ټول لرغوني تمدونونه د یو ټاټوبي څخه راوتلی ګڼي لوموړی د مصر او بن النهرین او سند تمدنونه وڅیړل په پیله کی د ټولو تمدونونو منشا د مصر څخه راوتلی وبلله .

سوال : د لومړنیو تمدونو ځانگړنې واضع کړی ؟

ځواب : له میلاده کابو ۳۰۰۰ کاله وړاندې انسانانو د ښارونو په جوړولو بریالی شول ، ښارونه دیني ، فرهنگي ، ټولنیز ، اقتصادي او سیاسي بدلونونو مرکزونه جوړ شول .

سوال : د لومړنیو مدنیتونو منځ ته راتګ سره سیاسي او نظامي جوړښتونه څنګه مینځته راغلل ؟

ځواب : د سیاسي قدرت په ساتلو او د نورو سیمو د نیولو په موخه نظامي ځواکونه هم رامینځته شول .

سوال : د مدنیتونو رامینځته کیدو سره اقتصادي ځواک پر بنسټ نوي ټولنیز جوړښتونه څنګه رامینځته شو تشریح یی کړی ؟

خواب : پاچاهانو ، لور پورو ، روخانيونو ، سياسي مشرانو د ټولنې د لورې طبقې وگړي شول کروندگر او صنعتکاران په دويم پور ک او غلامانو د ټولنې په تيت پور کې خای وموند .

سوال : په لومړيو مدنونو کې ديني تشکيل څنگه وه ؟

خواب : خانگړی ارزښت يې درلوده .

د بين النهرين تمدون

سوال : په نړۍ کې تر ټولو لرغونی مدنيت په کوم خای کې او د رامینځته کيدو لامل يې څه وه ؟

خواب : په بين النهرين کې او لامل يې دجلې او فرات سيندونو ښېرازه ځنډی وی .

سوال : د بين النهرين تر ټولو لرغونی خای په څه نوم ياديږي د دې خای وگړي چيرته وليږديدل او هلته يې کوم تمدون رامینځته کړ ؟

د تل حسونا په نامه ، بين النهرين ته ، د سومريانو په نامه تمدون جوړ کړل .

سوال : د سومريانو په استوگنځی کې کوم ښارونه وه نومونه يې وليکي ؟

خواب : اور ، اوروک ، کيش ، لاکاشس ، لارسا او وينپور دی .

د بين النهرين سياسي وضع

سوال : د سومر ښاری دولتونه د چا لخوا اداره کيدل او مشران يې په څه نوم ياديږل ؟

خواب : د کاهنانو لخوا چې مشران يې انسی بلل کيدل .

سوال : اکدی اقوامو سومری واکمن گيل هميش په کوم کال د مينځه يور د اکدی کورنۍ لومړی واکمن څوک او خپلی واکمنۍ ته يې تر کومه پراختيا ورکړه ؟

خواب : ۲۴۰۰ د ميلاد څخه وړاندې کال باندې ، سارگون وه او شمال پوری يې خپلو قلمراوو ته پراختيا ورکړه .

سوال : اکدی واکمن د چا لخوا د مينځه لار او هغه کورنۍ چې ده يې د مينځه يور څوکاله يې واکمنۍ وکړه ؟

خواب : د يو قوم گوتی لخوا او يوه پيرې واکمنۍ يې وکړه .

سوال : د اور په نامه واکمنۍ د کومو کردينو د يوځای کيدو څخه مينځته راغله او بيا دا واکمنۍ د چا لخوا د مينځه لاره ؟

خواب : د سومر او اکد سره يو موټی شول او دا واکمنۍ يې جوړه کړه چې بيا د اغلاميانو لخوا د مينځه لاره .

سوال : د بابليانو واکمنۍ څنگه ميخته راغله د دې واکمنۍ واکمن څوک وه او دې واکمن په خپلی واکمنۍ کې کوم کارونه سرته ورسول ؟

خواب : د هېواد ډېری برخې سره يو موټی کړی او د بابليانو په نامه يې سترواکي يې را مينځته کړه او واکمن يې څمورابی وه او د وگړو لپاره يې يو قانون جوړکړ چې د څمورابی د قانون په نامه ياديږی .

سوال : د څمورابی تر مړينې وروسته په بين النهرين کې څه رامینځته شو ؟

خواب : بلوواوی پيل شوی چې په پيله کې يې بابليان د مينځه لارل او نشوريان واک ته ورسيدل .

سوال : د اشوريانو لومړی واکمن څه نومیده او خپلو قلمراوو ته يې تر کومو سيمو پوری پراختيا ورکړه ؟

خواب : سارگوت وه او مديترانی مورگو پوری پراختيا ورکړه .

سوال : د اشوريانو وروستی واکمن په اړه معلومات وليکي ؟

خواب : اشور ښپال وه چې ډېری سيمي يې تر ولکې لاندې راوستی او د اغلاميانو واکمنۍ ته يې د پای ټکی کيښود .

سوال : وروستی قوم چې د بين النهرين کې واکمنۍ وکړه وروستی واکمن يې څوک او د چا لخوا د مينځه لاره ؟

خواب : کلدانیان چی د نویو بابلیانو په نامه هم یادېږي بخت نصر وه د هخامنشیانو لخوا د مینځه لاړه .

د بین النهرین تمدون او فرهنگ

سوال : د بین النهرین خلکو د څه شی غبادت کاوه ، د دې خلکو دیني مراسم څنگه وو او خدای ج له طرفه دی خلکو ته کوم پیغمبر لیږل شوی ؟

خواب : اسمان ، سپوږمۍ ، ستورو ، کرنی او داسی نورو ، قربانی کولای او په گډه یی مذهبی سرودونه وویل ، حضرت ابراهیم غ خدای ج ورته ولیږل .

سوال : د کرنی په برخه کی دجلی او فرات سیندونو څه رول لوبولی ؟

خواب : د کرنی د پراختیا او ودې بنسټیز لامل و ، او غنم او اوریجی د بین النهرین مهم پیداوار وه .

سوال : د بین النهرین څخه قیسم لوحی تر لاسه شوي د دې لوڅو سابقه څومره وه د دې لوڅو لیکنه څه قیسم وه ، او په دی لوحو کی څه لیکل شوی وه ، او د نړی لرغونی کتابونه به کوم خای را مینځته شوي ؟

خواب : خټینی لوحی ، سابقه یی ۵۰۰۰ محزیر ته رسیږي ، لیکنه یی د ښوونی او روزنی ، د خدای ج غبادت ، حقوقو مسایل ، جگړو ، راکړې ورکړې او داسی نور وه ، په بین النهرین کی رامینځته شوي .

سوال : کوم غلم په بین النهرین کی پرمختگ کړی وه ، لامل یی څه وه ، د هغه ستورو نومونه واخلی چی دی خلکو په هغه وخت کی پیژندل ، د بین النهرین خلک د فرات او دجلی سیندونو څپو څه شی ته هڅول ، او په نتیجه کی څه رامینځته شو ؟

خواب : نجوم پوهی ، لامل یی د ستورو غبادت وه ، اوس عطارد ، زهره ، مریخ ، میشتري او زحل ، اوبه خورسیستم د تنظیم او د خپلو ځمکو د پولو ټاکلو په موخه فکر وکړی په ډول لومړی هندسی او ریاضیکی فعالیتونه مینځته راغلل .

بابل د لرغونی نړی ستر او پرتمین ښار

سوال : بابل ښار څوکاله پخوا شتون درلود او د کوم پاچا په واکمنی یی پراختیا ومونده ؟

خواب : د مورینځو په اند دعه ښار له ۴۰۰۰ محزیرد راهیسی شتون درلود ، د ځمورایی په واکمنی کی .

سوال : د بابل ښار په کوم کال ویجاړ د چا لخوا او د چا لخوا پلازمینه شوه او کوم واکمن پراختیا ورکړه ؟

خواب : ۶۸۹ محزیرد کی د اشوریانو له ویجاړ ، د کلدانیانو لخوا پلازمینه شوه ، او بخت نصر ورته پراختیا ورکړه .

سوال : بابل ښار په کوم کال هخامنشوی واکمن ونيو ؟

خواب : په ۵۳۹ محزیرد کی .

سوال : د بابل ښار مصااخت ، برجونه ، دروازي ، او د دې ښار د دېوالونو اوږوالی څومره او د دې ښار ودانی څنگه جوړی شوي او څنگه ښکلی شوي ؟

خواب : مصااخت یی ۵۲۰ کیلومتره اټکل شوی ، ۲۵۰ برجونه ، ۱۰۰ داروزی ، او دېوالونه یی ۹۰ کیلو متره اوږده وه ، ودانی یی د ډبرو جوړه وه او د دی ډبرو مخ په سفالی رنگ پوښل شوي وه او د دې ودانی باندینی لوری د ښکلو انځوریزو کاشیو په واسطه پوښل شوی وه .

سوال : د بابل په ښار کی چابوتان مات کړل کړه بیا د کوم برحلیک سره مخامخ شوه ؟

خواب : حضرت ابراهیم غ مات کړل ، او د بابل د خاکم په امر په اور کی واچول شو .

د مصر تمدن

سوال : په مصر کی د بشري تمدون رامینځته کیدو لامل څه و ؟

ځواب : د نیل سیند وه .

سوال : د ۵۰۰۰ نه تر ۳۲۰۰ مخزیرد کال دې دورې ته کومه دوره وایی په دې وخت کی د نیل په وادی کی څرنگه حکمتونه و په دې دوره کی څه شې وده وکړه او قانون د څه شې په اساس جوړ شو ؟

ځواب : پېر له تاریخ وړاندې دوره بلل کیږي ، مرکزي واکمنۍ نه وه ، هنر وده وکړه ، د دودونو پر بنسټ قانون جوړ شو .

سوال : په کوم کال دوه واکمنۍ سره یو ځای شوی چی مرکزی واکمنۍ یې جوړه کړه د دې واکمنۍ بنسټ ایښودونکي څوک و؟

ځواب : ۳۲۰۰ مخزیرد کی د سوېلی او شمالی واکمنۍ سره یو ځای شوی ، لومړی مینز وه .

سوال : لرغونی واکمنۍ د چا د رسیدو سره پیل کیږي په دې واکمنۍ کی څو کورنۍ واک ته رسیږي د واکمنۍ سیستم څرنگه وه تشریح یې کړی او دې واکمنۍ تر کوم کال پورې دوام وکړ ؟

ځواب : د مینز د رسیدو سره ، ۶ کورنۍ واک ته رسیږي ، سیستم یې دینی وه ، ۲۳۰۰ مخزیرد پورې دوام وکړ .

سوال : د لرغونی واکمنۍ دوهم پېر څو کاله دوام وکړ دې دورې ته کومه دوره ویل کیږي او کوم خلک پکې ډېر ځواکمن وو ؟

ځواب : دوه پېری یې ډرام وکړ ، دې دورې ته فیودالی دوره وایی او نجیبان پکې ځواکمن وه .

مینځنۍ دوره

سوال : مینځنۍ دوره د کوم کال څخه پیل کیږي کومه کورنۍ پکې واک ته رسیږي او په دې دوره کی ځواک د چا په لاس کی وه ؟

ځواب : ۱۲۰۰ مخزیرد نه پیل ، یولسمه کورنۍ پکې واک ته رسیږي ، او ځواک د کوچنیو واکمنانو په لاس کی وه .

سوال : کله چی ۱۲ کورنۍ واک ته رسیږي څوک یې د پوره ځواک خاوندان کړل ، د دې ښیځنه څه وه ، او د دې کورنۍ د مینځه تلو سره مصر کوم برخلیک سره مخامخ شو ؟

ځواب : فرغونان یې پوره ځواک خاوندان کړل ، ښیځنه یې غدالت یې ټینګ او خلک یې د اصلیت او توکم له توپیر پرته په کارونو وګومارل ، ګډوډیو او بهرینو بریدونو دورې ته ورننوت چی د دوه پېریو زیات دوام وکړ .

سوال : کله چی د مصر خلکو هکسوسیانو په وړاندې پاڅون وکړ د دې پاڅون اتل څوک او کومې کورنۍ پورې تعلق درلوده ؟

ځواب : د دې بریا اتل د اتلسمې کورنۍ موسس لومړی اهموز وه .

د امپراتوري دوره

سوال : دا دوره د کوم کال څخه تر کوم کال پورې وه د دې دورې پیل د کوم واکمن سره کیږي ؟

ځواب : ۱۵۸۰ نه تر ۱۰۹۰ تر میلاد وړاندې کال پورې او د اهموز واک سره .

سوال : درېم ټوټمس په دوره کی کومې سیمې د مصر سره یوځای شوی مصر په کوم کال اشوریانو ونیو او کوم کال پورې دوام وکړ ؟

د دجلې او فرات تر مینځ سیمه ، ۲۷۰ مخزیرد کی اشوریانو ونیو ، ۶۶۲ مخزیرد پورې دوام وکړ .

سوال : په مصر کی څو کورنیو واکمنۍ کړې چی ګڼ شمیر فرغونیان پکې واکمنۍ ته رسیدلی و او حضرت موسی غ د کوم فرغون په وخت کی راڅرګند شو ؟

ځواب : شل کورنۍ ، د دوهم رامسس په وخت کی .

د مصر تمدون او فرهنگ

سوال : په مصر کی د لرغونی دورې د امپراتوری د مصر چاری څنگه اداره کیدی ؟

خواب : د مذهب له لارې اداره کیدی .

سوال : د مصر خلکو مشهور خدایان کوم وو او کومی چارې یی ورپورې ترلی وي ؟

خواب : امون چی د لمر رب النوع چی د غدالت ، ریبتینولی ، او د کایناتو د اخلاقی چارو ساتندوی وه ، سیروس چی د نیل رب النوع چی د نباتاتو خدای گڼل کیده مینخته راغلل .

سوال : د هکسوسانو یرغل پر مهال مخکنی دین او د میرو سره به یی کوم دینی مراسم ترسره کول ؟

خواب : دا دین په خرافاتی دین بدل شو ، خلکو د پیسو په مقابل کی پاپیروس لیکل شوی بېنلیک اخیسته او د میری تر څنګ یی په قبر کی اېښوده .

سوال : په ۱۳۷۵ م کال کی د چا لخوا پاڅون وشو چی خور دین له مینځه لاړ پر ځای یی کوم دین مینخته راغي ؟

خواب : امینوپهت لخوا ، نوي دین مینخته راغي چی د اتون د خدای د لمر لرغونی نوم غبادت کیدل .

سوال : د لرغونی مصر د کلتورې میراثونو نومونه ولیکی او د مصر خلکو په کومو خدایانو غقیده درلوده ؟

خواب : اهرامونه ، مومیایی جسدونه ، غبادت ځایونه ، مقبرې ، مجسمې ، انځورونه ، دبرلیکونه او مذهبي سرودونه دي ، او غقیده یی لمر سپوږمې ، نیل ، او ځینی حیوانات یی سپیڅلی بلل .

سوال : د پورتنیو خرافاتو په مقابل کی الله ج وځدانیت لپاره فرغونیانو ته یی کوم پیغمبر ولیږه او کوم غبادت یی کاوه ؟

خواب: موسی غ او د ورور هارون غ په پیغمبرې مېغوټ شو ، او د واخدا خدای ج غبادت یی کاوه .

سوال : په اول سر کی مصریانو په کومه طریقه او وروسته خپل مری خحول ؟

خواب : اول سرکی یی په ټوټو پوښل او وروسته یی بیا مری مومیایی کول .

سوال : په ټولنیز حالت یی لنډ معلومات ولیکی ؟

خواب : مصری ټولنه په واقعیت کی د څلورو پوړیو څخه جوړه شوي وه په هره پوړی کی یی افراد و او په سر کی یی فرعون ځای درلود د پوړیو ترمینځ د ژوند توپیر ډېر نه وه او ټول وگړي د قانون په وړاندی برابر وه .

سوال : د اقتصادی سیستم لپاره لنډ معلومات ولیکی ؟

د مصر اقتصادی بنسټ پر کرنی او مالدارۍ ولاړ وه کرنی ډېره پراختیا موندلی وه او ځمکو ښه حاصل کاوه .

سوال : د ادبیاتو په اړه لنډ معلومات ولیکی ؟

خواب : مصریان لومړی خلک وو چی انځوریز لیک یی رامینځته کړ ، او د دیمو تیک په نامه هم یو لیک دود و چی د مینځی پور وگړو او سوداگرو ورڅخه کار اخسته .

سوال : د هنر او معماری په اړه لنډ معلومات ولیکی ؟

خواب : د مصر تمدن تر ډیره هغو کلتوری میراثونو ته شهرت ورکړی چی د یادگار په ډول پاتی دی دغه اثار له اهرامونه غباتخایونه مجسمو څخه عبارت دی .

د فارس تمدن

سوال : کله چی اریایان لویدیځ ته گډه شول چیرته میشت شول ، په کومو نومونو یاد ، او د کوم تمدن بنسټ یی کیښود ؟

خواب : په اوسنی ایران په شمال او په فارس کی میشت شو ، په ماد او فارس نومومو یاد شول ، د فارس تمدن بنسټ یی کیښود .

سوال : د فارس نامتو سیمی کومی وی نومونه یی ولیکی او دی سیمو وگړو د کومو سیمو وگړو سره اړیکې درلودې ؟

خواب : سیالک ، گوران ، مارلک ، جیروفت او شهر سوخته د فارس نامتو سیمي وي ، او د مندیگک ، موهنجودارو او هرپی اوسیدونکو سره یی اړیکې درلودی .

سوال : د ميلاد څخه ۳۰۰۰ کال مخکې په فارس کې کوم تمدن رامینځته شو او د ایلامی واکمنی مرکز کوم ښار وه ؟
خواب : د ایلام تمدن او ښار یی شوش وه .

سوال : د هیرودیت په وینا په کومه پیرۍ کې د ماد تمدن بنسټ کېښودل شو د چا لخوا ؟
خواب : د اتمې مخزېږدې پیرۍ په وروستیو کې د دیاکو لخوا .

سوال : د ماد واکمنی د چا لخوا په کوم کال د مینځه لاړه په نتیجه کې څوک واک ته ورسید او چا یی مشری کوله ؟
خواب : پارسیانو په ۵۵۳ مخزېږد کې ، هخامنشیان واک ته ورسیدل ، او مشری یی کوروش کوله .

سوال : د پارسیانو د دین ، هنر ، معماری ، صنعت او د جمشید د تخت په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکۍ ؟

خواب : دین یی د څارویو ، ځمکې ، اسمان ، اوبو ، اور او ډېر مشهور یی د لمر غبادت کاوه ، هنراو معماری یی خاورین لوبښي او فلزی اثار وو ، صنعت یی د خټینو او فلزی لوبښو په جوړولو مجسمه او د ډبرو پرمخ د انځورونو په کښلو کې ډیر مهارت درلود ، د جمشید تخت یی د هغه ښکلو ماڼیو مجموعه وه چی د هخامنشیانو په واسطه جوړې شوې وې .

د هند تمدن

سوال : په ۱۹۲۴ ز کال کې لرغون پوهانو په هند کې کومې دوه سیمې لرغونې موندلې چی لرغونتوب یی ۳۰۰۰ مخزېږد ته رسیږي ؟

خواب : هرپه او موهنجودارو وې .

سوال : ۳۰۰۰ کال مخکې د میلاد د هند خلک په څه بوخت وه ؟

خواب: په کرنه او مالدارۍ او د میوه لرونکو ونو په روزنه بوخت وو .

سوال : د هرپه او موهنجودارو پاتې شوني موږ ته څه رابښایي ؟

خواب : د پخوڅښتو څخه جوړ کورونه ، دوکانونه ، واټونونو شتون او دوه پوړیزو او د پراخه کوڅو لرونکی وو .

سوال : کله چی ۱۵۰۰ کاله پخوا تر میلاد اریایان هند ته ګډه شو په هند کې د خلکو څو طبقې رامینځته کړی د طبقو نومونه څه وو او په هره طبقه کې کوم خلک شامل وو ؟

خواب : څلور طبقې ، برهما (روخانیون) کشتاتریان (جګړه ماران) ویسا (سوداګر او کروندګر) او سودرا (کارګران) .

سوال : د اریایانو د بد خیلای له وجې په هند پرله پسې کومو خلکو حکمتونه کړی دی؟

خواب : هخامنشی واکمن داریوش ، سکندر ، یونانیانو .

سوال : د هنديانو د دین ، غلم ، هنر او معماری په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکۍ ؟

خواب : د طبیعت او حیواناتو لمنځانه کوله چی لوی خدایان یی اګنی او اندیرا وه ، علم یی په ریاضی او طبابت کې ډېر پرمختګ کړی وه ۹-۱ پوری اعداد یی اعشاریه سیستم او نور .

د چین تمدن

سوال : د چین تمدن د چین په کوم ځای کې رامینځته شوي ؟

خواب : د هوانګو د سیند په غاړه کې .

سوال : په لرغونې چین کې لومړنی واکمنی په کوم کال او په څه نوم یادېږي د دورې مهمې تمدنی لاسته راوړنې څه وې ؟

خواب : په ۱۵۰۰ مخزېږد کې د شپانګ په نامه ، او لاسته راوړنې یی د خط او کلزې او د چینی لوبښو جوړیدل وو .

سوال : په چین کی دوهمه واکمنی کومه وه کوم کال نه یی تر کوم کال پوری دوام وکړ او د چا لخوا له مینځه لاړه ؟

خواب : د چو واکمنی وه ، ۱۰۲۸ نه تر ۲۵۶ مخزېږد پوری دوام وکړ او د چه این په نامه قبیلو لخوا د مینځه لاړه .

سوال : شي هوانگ تي د خپلی وکمنی په وخت کی د چین د ودې او نېکمرغی لپاره څه وکړل ؟

خواب : قوانین یی رامینځته کړل ، سړکونه یی جوړ کړل ، د پردیو بریدونو د مخنيوي په موخه یی د دیوال جوړول پیل کړل ، چی دا مهال د چین ستر دیوال په نامه یادېږي .

سوال : د شي هوانگ تي تر مړینی وروسته چین د کوم برخلیک سره مخامخ شو ؟

خواب : په چین کی گډوډی رامینځته شوه چی په پیله کی د هان لړی واک ته ورسیده .

سوال : د چین ستر دیوال د کوم واکمن په وخت کی ، په څو کلونو کی ، د کوم خای څخه تر کوم خای پوری ، سور او ارتفاع یی څومره ده؟

خواب : دغه تاو راتاو دیوال د ارام سمندر له غاړو مورگو څخه پیل او د تبت په پولو کی پای ته رسیږي ، په ۲۰ کلونو کی ، لوړوالی یی اووه نیم متره او پراخوالی یی هم په همدې کچه دي .

سوال : د چین د خلکو د دین ، ادبیاتو ، علم ، صنعت او د هنر په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکی ؟

خواب : دین یی د اسمان ، ځمکو او د خپلو نېکونو غبادت یی کاوه ، ادبیات یی د چینایانو لیک دود د هیروگیف په څیر یو لرغونی لیک دود دي دغه لیک دود د چه این په واکمنی کی مغلباری شو او په ټول چین کی دود شو چی تر اوسه دود دی ، علم یی د نجوم ، ریاضیات او جغرافیې وه ، صنعت یی څټینو لوښو او فلزی کاری وه ، هنر یی ډبرې ښکلی ماتی او غبادت ځایونه یی درلودل .

د یونان تمدن

سوال : د یونان لومړی تمدن د څه په نوم یادېږي ؟

خواب : د کرت په نامه .

سوال : کرت د لرغونی یونان اړوند ټاپو وزمه څنگه مغلومه شوه چی پرمختللی تمدن یی درلوده او د کومو تمدونو سره یی سیالی کوله ؟

خواب : په ۱۹۰۰ز کال کی لرغون پوهانو په ډاگه کړه چی د کرت په جزیره کی یو پرمختللی تمدن شتون لري چی د مصر او بین التهرین تمدونو سره سیالی کوي .

سوال: د کرت تمدن نه کوم اثار په لاس راغلي او لرغونتوب یی کومو کلونو ته رسیږي ؟

خواب : ډبرین او خاورین اثار او د پخلنځی وسایل او لرغونتوب یی ۲۵۰۰ نه تر ۱۵۰۰ مخزېږد پوری رسیږي .

سوال : یونانیان د کومو قبیلو سره تړاو لري نومونه یی ولیکي ؟

خواب : د مصر اریایی قبیلو سره تړاو لري .

سوال : په یونان کی د اکنیانیانو د واکمنی بنسټ په کومه پیړی کی کیښودل شو تر څه وخته یی دوام وکړ اکنیانیان په کوم کار بوښت و او د کومو وسایلو څخه یی ګټه اخیسته ؟

خواب : د ۱۶ مخزېږدي پیړی په شاوخوا کی کیښودل شو ، تر ۱۰ مخزېږدي پیړی پوری دوام وکړ ، په کرنه بوخت وو ، او د برونز وسایلو څخه یی ګټه اخیسته .

سوال : د یونانیانو په وخت کی کوم مشهورې کیسې مینځته راغلی او د چا په واسطه وویل شوي دي ؟

خواب : الیاد او ادیسه په نامه د ړوند یونانی شاغر هومر په واسطه ویل کیدی .

سوال : د یونان مشهورو ښاري دولتونو نومونه ولیکي ؟

ځواب : سپارت او اتن وه .

سوال : د يونان د ښاري دولتونو بې اتفاقي او گډوډي چا ته موقع برابره کړه چې په يونان باندې ولکه پيداکړي ؟

ځواب : مقدوني فليپ ته .

سوال : د يونان خلکو د دين ، هنر ، معماري ، علم او فلسفې په اړه لنډ لنډ معلومات وليکي ؟

ځواب : دين يې زيوس د (اسمان خداي) ، پاسيدون (سمندر خداي) ، اپولو (د لمر خداي) او د اتينا (د برياليتوب خداي) غبادت يې کاوه ، هنر يې مجسمي ، لوبښي ، سيکي او غبادت ځايونه دي ، معماري يې مجسمو جوړول وه ، غلم او فلسفه يې علم په يونان کې ډير پرمختگ کړي وه ځکه چې هغوي د له غلمي او خبرو اترو سره ډيره ليوالتيا درلوده .

سوال : د يونان فلسفان څوکو نومونه يې وليکي ؟

ځواب : سقراط ، افلاطون او ارسطو وه .

د روم تمدن

سوال : د روم تمدن په کوم ځای کې متمرکز و او د تمدنونو په برخه کې کوم کارونه سرته رسولی ؟

ځواب : په ايټاليا کې ، دغه تمدن هغه پول گڼل کيږي چې د يونان تمدنونو ور څخه نورې اروپا ته تيريدل .

سوال : پخوانی ايټاليانو له يونان څخه څه زده کوي ، او د روم تمدن څه وخت لورې پورې ته ورسیده؟

ځواب : الفبا ، ديني غقيدي او هنرونه ، له ميلاد څخه وړاندې په ۶ پيړۍ کې لورې پورې ته ورسيد .

سوال : د روم ښار څوکاله مخکې په کوم ځای کې جوړ شوي ؟

ځواب : ۱۰۰۰ مخزېږد کې په لاتيوم کې .

سوال : د روم شاهي نظام څنگه رامېنځته شو او تر څه وخت پورې يې دوام وکړ ؟

ځواب : هغه مهال د روم يو شمير مېشت قومونه سره يو موټی شول رامېنځته يې کړ ، په ۵۰۹ مخزېږد کې .

سوال : د روم جمهوري نظام څنگه رامېنځته شو او د څو جرگو لرونکی وه ؟

ځواب : د شاهي نظام څخه وروسته ، درېو ، مشرانو جرگه ، سل کسيزه جرگه او قبایلي جرگه .

سوال : د روم دولت په کومو هېوادونو نيولو سره په امپراتورۍ بدل شو ؟

ځواب : د مصر او کوچني اسيا په نيولو سره .

سوال : د روم سترواکۍ بنسټ ايښودونکی څوک او د دې سترواک د کوم کال نه تر کوم کال پورې واکمني وکړه ؟

ځواب : اکتاو وه ، او د ۲۷ مخزېږد څخه تر ۱۴ مخزېږد پورې .

سوال : د روم امپراتوري کوم کال پورې دوام کړی او د التاو په دوره کې کوم اصلاحي کارونه سرته رسيدلي ؟

ځواب : ۴۷۶ ز کال پورې ، فساد د مينځه لار قانون غښتلی شو نوې مخکې جوړې شوې او د پوستي خدمتونو بنسټ کيښودل شو .

سوال : د روم امپراتورۍ څنگه د مينځه لاره پوره معلومات وليکي ؟

ځواب : د روم امپراتورۍ په دوو برخو ويشله ختيځ او لويديځ . لويديځ روم د بريدونو په ترڅ کې د خوږ په لور روان شو خو ختيځ روم تر هغه پايښت وموند چې پلازمېنه يې په ۱۴۵۳ ز کال کې د ترکي مسلمانانو له لورې فتحه شوه .

سوال : د روم د خلکو د دين او ټولنيز ژوند په اړه لنډ لنډ معلومات وليکي ؟

ځواب : مريخ په جگړو کې مرسته کونکی ، جونو د ښځو ساتونکی ، مشتري د باران ورونکی ، عطارد پيام رسوونکی او ټولنيز خالت يې له درېو برخو څخه جوړه وه اصلي روميان ، غير روميان ، او غلامان .

سوال : د روم قانون څو برخې درلودې او هر برخه یې د کومو خلکو لپاره غملي کیده ؟

ځواب : درې څانگې لري چې يوه يې د مدني او کورني قانون چې يوازي د روم اتباع لپاره غملي کيدی ، دوهم د خلکو قانون و چې د سترواکي په ټولو وگړو غملي کیده ، درېم يې طبيعي قانون وه چې د مخکمو په پرتله يې د فلسفي سره ډير کار درلود .

سوال : د روميانو لخوا د کومو قواوو بنسټ ايښودل شوي ؟

ځواب : اجرائيه او مقننه دی .

سوال : د هنر او مغماری په لنډ لنډ معلومات وليکي ؟

ځواب : هنر يې لوبنی ، سکي ، وسلې ، مجسمې او داسې نور مغماری يې د پلونو ، مجسمو او وداني جوړول دي .

د امريکا تمدنونه

سوال : د پوهانو د څيړنو په اساس په امريکا کې خلکو څو کال مخکې ژوند پيل کړي او د دی لومړی وگړی سوک وو ؟

ځواب : له څو زره کالو مخکې يې ژوند پيل کړی او لومړی وگړی يې مغول وو .

سوال : د نظرياتو په اساس د ځينو شتو کلتورونو په نظر کې نيولو سره په امريکا کې څومره تمدن په کومو سيمو په څه نومونو يادېږي ؟

ځواب : په مرکزي امريکا کې د مايایانو او ازتکانو او په سوېلي امريکا کې اينکايانو څخه عبارت دی .

د مايا تمدن

سوال : د مايا تمدن د کوم کال څخه شروع شوی او کومې پيړۍ پورې يې دوام کړی او په کومو هېوادونو کې نومونه يې وليکي ؟

ځواب : د ۱۵۰۰ مخزېږد نه تر ۹ پيړۍ پورې ، گوتيمالا ، مکسيکو ، هاندوراس او د يوکاتان کې .

سوال : د دی تمدن پاتې شوني په کومو سيمو کې پاتې شوي نومونه يې وليکي ؟

ځواب : د گواتيمالا په تيکال ، پالينکو ، بونامپاک او د هاندوراس په سيمو کې .

سوال : د مايا تمدن د دين ، هنر ، علم او مغماری په اړه لنډ لنډ معلومات وليکي ؟

ځواب : دين يې د اور خدای ، د اورېنت خدای ، لمر خدای او د هنر سولې خدای غبادت کاوه ، هنر او مغماری يې هغوي داسي ستر اهرامونه اباد کړي و چې په سر کې يې د غبادت ځايونو شتون درلود ، علم يې کليزي او الفبا او انځوريز ليک يې رامینځته کړی وه له صفر او اعدادو سره يې اشنایي درلوده او په شمير هوښدل .

د ازتک تمدن

سوال : ازتکان په کومه پيړۍ کې راڅرگند په کوم ځای کې ؟

ځواب : په ۱۲ پيړۍ او په مکسيکو کې .

سوال : د ازتکانو امپراتوري د څو ولايتونو څخه جوړه وه ؟

ځواب : د ۳۸ ولايتونو څخه .

سوال : د ازتکانو پاچا د پاچاهۍ په څنگ کې بله کومه وظيفه درلوده او د چا له خوا به انتخاب کیده او د ازتکانو خلک په کومو ټولنو ويشل شوي وو نومونه يې وليکي ؟

ځواب : راهب وه ، د اشرافو او جنگاليو د يوې شورا لخوا به ټاکل کيدل ، جنگاليو ، سوداگرو او کيسب گرو باندی ويشل شوي وه .

سوال : د ارتکانو مرکز کوم ښار و او کوم کال پوری دوام کړی او چا لخوا یی امپراتوری پای ته رسیدلی ده ؟
خواب : تینوش تیتلان ښار وه ، ۱۵۲۱ ز کال پوري دوام کړی او د اسپانیانو لخوا له مینځه لاړه .

سوال : د ارتکانو دین ژبی او لیک په اړه معلومات ولیکی ؟
خواب : د لمر غبادت کاوه ، ژبه یی تاهوت وه ، او لیک یی انخوریزو وه .

د اینکا تمدن

سوال : د اینکا تمدن څنگه او په کومه پیری کی رامینځته شواو د اینکایانو په امپراتوری کی کوم هېوادونه شامل وو ؟
خواب : په ۱۱ پیری کی د قبیلې لخوا رامینځته شوه اکوادور ، پیرو او چيلي پکی شامل وه .

سوال : د اینکا واکمن د چا په مرسته واکمنی کوله او ځانته یی کوم کعب ورکړی وو او سیاسی ځواک یی د چا په لاس وه او خلکو په کوم خالت کی ژوند کاوه ؟

خواب : د مذهبی کهناتو په مرسته ، ځانته یی د خدای زوی او استازی باله ، سیاسی ځواک یی د پاچا په لاس کی وه ، خلکو هیڅ واک نه درلود او د پاچا او کهناتو امر لاندی یی ژوند کاوه .

سوال : د کرنی ځمکه د چا ملکیت و او مهم پیداوار یی کوم وه ؟

خواب : د دولت ملکیت وه ، او مهم پیداوار یی جوار او کچالو وه .

سوال : پیداوار په څو برخو ویشل کیده ؟

خواب : په درې برخو اوله برخه یی دولت دوهم برخه یی امپراتور لپاره او درېمه برخه یی د کروندگرو وه .

سوال : د اینکا معماری ، هنر او صنعت په اړه لنډ معلومات ولیکی ؟

خواب : د اینکا ښارونه د غبادت ځایونو ، جنګی کلاوو ، ماتپو لرونکی وه او هنر او صنعت یی زیر لوښی ، وسلې ، مسو او نوری یی دی .

سوال : د اینکا وروستی واکمن څوک او د چا لخوا په کوم کال د مینځه لاړ ؟

خواب : اتاهولپا وه او په ۱۵۳۲ ز کال کی .

د اسلام د مبین دین د راڅرګندیدو پر مهال د نړی او غریستان د ټاپووزمې اوضاع

سوال : د اسلام ظهور څخه مخکی د نړی خالت څنگه وه او خلکو د کومو دینونو غبادت کاوه ؟

خواب : د نړی پر مخ د کفر جهالت او ناپوهی د تورو وریځو لری خپره وه او د یهودیت نصرانیت بوت پرستی او نورو غبادت کاوه .

سوال : جزیره الغرب په څو برخو ویشل شوی وه او په هره برخه کی خلکو د څه شي غبادت کاوه ؟

خواب : یمن ، نجد ، او خجاز ویشل شوی وه ، خجاز ډیرو خلکو د بتانو غبادت کاوه او نورو د لمر ، سپوږمۍ او ستورو غبادت کاوه .

سوال : د غریستان خلک په کومو کارونو بوخت وو په دې هېواد کی ځواک والو کوم کارونه کول او کمزورو کوم کارونه کول ؟

خواب : په سوداګری ، کرنه او څارویو ساتنه بوخت وه ځواک واله په ناوړه او فساد کی ډوب وه او کمزورو په غریبی او بی وزلی کی شپي او ورځی تیراولی .

سوال : د غریستان خلکو د انجونو او ښځو په اړه کوم کارونه ترسره کول د دې ظلمونو په نتیجه کې په غریستان کې کومه حوشالی مینځته راغله ؟

ځواب : یو شمیر خلکو به د لوړې له ډاره نجوني د خاورو لاندې کولې او ښځو شخصیت ته یې هېڅ درناوی نه درلود هغوی یې د غاډې توکو په شان اخیستلې او خرڅولې ، هماغه وو چې حضرت محمد ص په رسالت او نبوت مغبوث شو او دا د ناپوهۍ تیاری له مینځه لاړي

حضرت محمد ص ژوند له کوچنیوالي تر بغته پورې

سوال : حضرت محمد ص په کوم کال نړۍ ته تشریف راوړ او د نسب په اړه یې مکمل معلومات ولیکي ؟

ځواب : حضرت محمد ص په ۵۷۱ ز کال د اپرېل د میاشتې په شلمه چې د د غام الفیل د ربیع الاول له دولسمې نیټې سره سمون خوري دې نړۍ ته تشریف راوړ ، پلار یې عبدالله مور یې بی بی آمنه او نېکه یې عبدالطلب او تره یې ابوطالب وه .

سوال : حضرت محمد ص په څو کلنۍ کې د ابوطالب سره چیرته سفر وکړ او د ده تره ابوطالب ته د چا لخوا وویل شو چې د حضرت محمد ص په ساتنه کې ډېره مرسته وکړي ؟

ځواب : په ۱۲ کلنۍ کې شام ته سفر وکړ ، د یوه مسیخی دینی عالم لخوا ورته وویل شو .

سوال : حضرت محمد ص څنگه د نورو خلکو څخه ممتاز وه ؟

ځواب : د غفلۍ او اخلاقي غوره والی له وجې .

سوال : حضرت محمد ص څنگه د بی بی حدیجې د پام وړ وگرځید او بیایې ورسره واده وکړ په دغه وخت کې حضرت محمد ص څو کلن وه ؟

ځواب : ځکه چې حضرت محمد ص د نېکو اخلاقو ، ریښتینوالی او امانت ساتنې مشهور وه او په ۲۵ کلنۍ کې .

سوال : حضرت محمد ص د بغت څخه وړاندې څومره وخت یې په حرا غار کې تیراوه او د غبادت شکل یې څنگه وه ؟

ځواب : حضرت محمد ص په هر کال کې یوه میاشت په هغه کې تیراوه او د نړۍ په پیدایښت او د الله ج په ستر ځواک یې فکر کاوه .

سوال : په څو کلنۍ کې ورته ملاپکې وحی راوړه د کومې میاشت په څوم تاریخ ؟

ځواب : په ۴۰ کلنۍ کې ، د روژې د میاشتې په دولسمه د دوشنبې په ورځ جبرائیل امین ورته راوړه .

سوال : د هغو صحابو نومونه ولیکي چې په اول کې یې پر حضرت محمد ص ایمان راوړ ؟

ځواب : حضرت ابوبکر صدیق ، حضرت علی او خدیجی رض

خبشې ته د مسلمانانو هجرت

سوال : حضرت محمد ص د دین دغوت لپاره د چا کور مرکز ټاکلی وه ، او دا دغوت په څه شکل وه او څو کاله یې دوام وکړ ؟

ځواب : د ارقم کور ، دا دغوت پټ و او درې کاله یې دوام وکړ .

سوال : حضرت محمد ص خپل دغوت په کوم ځای کې ښکاره کړ او د کوم عکس الغمل سره مخامخ شو ؟

ځواب : د صفا په غونډې باندې ، ابوجهل ، ابولهب او نورو مشریقینو د مسلمانانو په ځورونه لاس پورې کړ .

سوال : لومړی هجرت د بغت په څوم کال څو صحابو او کوم ځای ته کړی ؟

ځواب : د بغت په پنځم کال د رجب په میاشت کې ، ۱۱ صحابو څلورو ښځو په ګډون ، خبشې ته .

سوال : دوهم هجرت د بغثت په څوم کال څو صخابوو کړی دی او کفارو د چا په مشرې د سوغاتونو سره خپل استازی نجاشی ته ولیکل ؟

ځواب : د نبوت په ۶ کال ، ۸۳ صخابوو ، د عمرو بن غاص په مشرې .

سوال : طایف ته د حضرت محمد ص سفر په اړه معلومات ولیکي ؟

ځواب : حضرت محمد ص د خلکو د دغوت په موخه د رسالت د دندې د ترسره کولو لپاره طایف ته چی مکی ته نږدی ښار و سفر وکړ او د خلکو مشران یی اسلام ته دغوت کړل .

د غقبی لومړي تیرون

سوال : د بغثت په ۱۱ کال حضرت محمد ص د څو خذرجیانو سره د مکی نه بهار په کوم ځای کی لیده کاته وکړه او دې خذرجیانو څه وغده وکړه ؟

ځواب : ۶ تنو سره ، د غقبی په نامه ځای کی ، چی بیا به هم په دې ځای کی سره وویڼو .

سوال : د غقبی لومړی تیرون د بغثت په څوم کال د چا او چا تر مینځ لاسلیک شو ؟

ځواب : په دولسم کال ، د حضرت محمد ص او یثربیانو تر مینځ .

سوال : د غقبی تیرون مندرجات څه وو ولیکي ؟

ځواب : هیڅوک او یا شی د الله ج سره نه شریکوو ، غلا او ټول ناوړه اعمال نه ترسره کوو ، خپل اولادونه نه وژنو ، دروغ نه وایو ، په چا پوری تهمت نه تړو او د الله د رسول نافرمانی نه کوو .

سوال : د تیرون څخه وروسته حضرت محمد ص څوک د مدینې خلکو سره ولیکل چی تر څو هغوی ته د اسلام ت دعوت وکړی ؟

ځواب : حضرت مصعب بن عمیر رض .

د غقبی دوهم تیرون

سوال : د غقبی دوهم تیرون د بغثت په څوم کال د د څ تنو یثربیانو سره وشو ؟

ځواب : د بغثت په ۱۳ کال ، ۷۳ نارینه وو او دوه ښځو سره وشو .

سوال : د غقبی دوهم تیرون پرېکړي کومی وی ولیکي ؟

ځواب : موړ د الله ج د پیغمبر هر حکم ته مثبت ځواب وایو ، مالی لگښتونه یی په غاړه اخلو ، کله چی حضرت محمد ص مدینې منوړي ته تشریف راوړی موړ د هغه سره هر ډول مرسته کوو .

غزاګانې

سوال : څه وخت په کوم ځای کی د اسلامی دولت پښی ټینګی شوی او د کفارو څه ډول غکس الغمل سره مخامخ شو ؟

ځواب : وروسته د هغه چی حضرت محمد ص او مسلمانان په مدینه منوره ځای پر ځای شول بیا د لومړی اسلامی دولت پښی ټینګی شوی او د اسلام دوښمنانو مخامخ دوښمنی پیل شوی چی په پیله کی یی د مسلمانانو او کفارو تر مینځ غزوي رامینځته شوي .

سوال : کومی جګړی ته غزوي او کومی ته سړیی وای ؟

ځواب : هغه جګړه چی د مسلمانانو او کفارو تر مینځ شوی او حضرت محمد ص پکی ګډون کړی وی د غزوي په نامه او هغه جګړه چی د مسلمانانو او کفارو تر مینځ شوی وي او حضرت محمد ص پکی ګډون نه وی کړی د سړیی په نامه یادېږي .

د بدر غزا

سوال : د بدر غزا د هجرت په څوم کال پېښه شوه او لامل یې څه وه ؟

ځواب : دا غزا د هجرت په دویم کال د روژې د میاشتې په ۱۷ نیټه پېښه شوه او لامل یې دا وه چې مسلمانانو غوښتل د قریشو سوداګریز کاروان چې د شام څخه د مکې په لور روان وه تر لاسه کړي .

سوال : د بدر په غزا کې د مسلمانانو تغداد څومره او د کفارو تغداد څومره وه ؟

ځواب : د مسلمانانو تغداد ۳۱۳ تنه او د کفارو ۱۰۰۰ تنه وه .

سوال : حضرت محمد ص د کوم صخابی په خبرو خوشخاله شو او هغه خبرې کوم وې ؟

ځواب : د سعد بن معاذ په خبرو ، ای رسول الله موږ په تا ایمان راوړ او د ستا نبوت مو تصدیق کړ او شهادی مو ورکړه چې څه شی تا راوړی حق دی د ستا د فرامینو د اطاعت ژمنه مو کړې او هغه څه چې ته یې غواړی په لور یې حرکت وکړه موږ ټول له تا سره یو .

سوال : په دغه غزا کې د مشرکینو څخه څو تنه ووژل شو او څو تنه بندیان شول ؟

ځواب : ۷۰ تنه یې ووژل شو او ۷۰ تنه یې ونیول شو .

د اخذ غزا

سوال : د اخذ غزا د هجرت په څوم کال پېښه شوه په دې غزا کې د کفارو موخه څه وه او په دې غزا کې د کفارو شمیر څومره او د مسلمانانو شمیر څومره وه ؟

ځواب : د هجرت په درېم کال ، د بدر انتقام وه ، د کفارو شمیر ۳۰۰۰ تنه او د مسلمانانو شمیر ۷۰۰ تنه وه .

سوال : په دې غزا کې د حضرت محمد ص د سپارو قومندان څوک او پلو قومندان څوک وه ؟

ځواب : د سپارو قومندان یې زبیر بن عوام او د پلو قومندان یې حضرت حمزه رض وه .

سوال : په دې جګړه کې مسلمانان ولې د ماتې سره مخامخ شو د مسلمانانو څخه څو تنه صخابه شهیدان شول او حضرت محمد ص څنګه تکلیف ورسید ؟

ځواب : ځکه چې مسلمانان د غنیمتونو په را ټولو بوخت شو نو کفارو پرې یرغل وکړ او د ماتې سره مخ شو د حضرت حمزه په شمول ۷۰ تنه مسلمانان شهیدان شول او د حضرت محمد ص مخ مبارک تپي شو او غاښ مبارک یې په شهادت ورسید .

د خدیبي سوله — بیعت الرضوان

سوال : حضرت محمد ص د هجرت په څوم کال د څو صحابو سره د غمرې په نیت د بیت الله زیارات ته روان شو ؟

ځواب : د هجرت په ۶ کال ، د ۱۴۰۰ صحابو سره .

سوال : حضرت محمد ص څوک د استازي په توګه د مکې خلکو ته ورولیږه او د حضرت محمد ص په څه خاطر د مسلمانانو څخه د کفارو سره د جګړې کولو بیعت واخیسته ؟

ځواب : حضرت عثمان رض ، په همدې اساس حضرت محمد ص په داسې حال کې چې خدیبه کې د یو ونی لاندې ولاړ و د جګړې په اړه د مسلمانانو څخه بیعت واخیست .

سوال : هغه تیرون چې د حضرت محمد ص او قریشو تر مینځ وشو د هغې مواد ولیکي ؟

ځواب : داوړه اړحونه باید د لسو کالو لپاره سوله وکړي او یو له بل سره جګړې ونه کړي د قریشو پرته د غربو هره قبيله له حضرت محمد ص سره د اړیکو ټینګولو اختیار لري .

سوال : د خديیې د تړون ځه څه وی او د تړون څخه وروسته حضرت مخمد ص کوم پاچاهان د اسلام دين ته راوبلل ؟
 خواب : مسلمانان د قریشو له لوري په امن کی شول او وخت یی ترلاسه کړ چی خپل پام ټولو غربي قبایلو ته واړوي ، د روم قيصر ، د ايران شاه ، مصر عزيز مقوقش د ، د خبشي پاچا ، نجاشي او شام مشرانو ته یی بلنلیکونه ولیږل .

د خيبر غزا

سوال : د خيبر غزا د هجرت په څوم کال پيښه شوه غطفانيانو ولی ونه شو کړای چی د خيبر يهوديانو سره کومک وکړی ؟
 خواب : د هجرت په اووم کال پيښه شوه ځکه چی رجیغ دره د مسلمانانو په ولکه کی وه .
سوال : د خيبر له غزا څخه د حضرت مخمد ص د ستنيډو په بهير کی کومو دوو تنو مشرانو د اسلام د منلو اعلان وکړ ؟
 خواب : خالد بن وليد او عمرو بن غاص .

موته غزا

سوال : د موته غزا د هجرت په څوم کال پيښه شوه موچه یی څه وه ؟
 خواب : د هجرت په اتم کال ، غسانيانو د حضرت مخمد ص استازی وژلی و او له بل لوري د دې وخت رارسیدلی و چی هغوي یو ځل بیا د اسلام مبارک دين ته راوبلل شي .
سوال : حضرت مخمد ص په ترتيب سره په دې غزا کی کوم قومندانان ټاکلی وو او د موته په غزا کی د مسلمانانو شمېر څومره وو ؟
 خواب : اول یی حضرت زید بن حارث رض وه دوهم یی حضرت جعفر رض وه او درېم یی حضرت عبدالله بن رواحه وه ، او شمیر یی ۳۰۰۰ تنه وه .
سوال : د پورتنیو قومندانانو د شهادت څخه وروسته مسلمانانو خپل قومندان څوک وټاکه ؟
 خواب : سيف الله یعنی خالد بن وليد رض وه

د مکي مکرمي فتح

سوال : د مکي مکرمي فتحی ته څرنگه شرایط برابر شو او حضرت مخمد ص د څومره لښکر سره د مکي مکرمي په لور حرکت وکړ ؟
 خواب : حضرت مخمد ص په دی پوه شو چی قریشو د سولي تړون مات کړی ، او د لس زره لښکر سره د مکي په لور روان شو .
سوال : کله چی د مکي خلک د حضرت مخمد ص د لښکر څخه خبر شو څه غکس الغمل یی وپنود ؟
 خواب : سخت وارخطا شو او ابوصفيانو او د قریشو زیاتره مشران حضرت مخمد ص ته تسلیم شو .
سوال : هغه امتیازات چی د مکي په فتح کی حضرت مخمد ص قریشو او ابوصفيانو ته ورکړی کوم دی ؟
 خواب : هر څوک چی کعبی شریفی ته او یا د ابوصفيانو کورونو ته او یا په خپل کور کی پاتی شی او خپلی دروازی له شا څخه وتړی په امن کی دی .
سوال : حضرت مخمد ص مکي ته د ننوتلو وروسته کوم کارونه سرته ورسول ؟

خواب : لومړی یی طواف وکړ او بیا یی د مکی شاو خوا ۳۶۰ بوتان د مینځه یوړل او بیا وروسته مکی مکرمې ته ننوت او دوه رکعته لمونځ یی وکړ .

د حنین غزوه

سوال : د مکی مکرمې د فتح څخه وروسته په څه خاطر حضرت مخمد ص څو ورځی په مکه مکرمه کی پاتی شو ؟

خواب : د مسلمانانو د اړوند چارو او تنظیم لپاره ۱۵ ورځی په مکه مکرمه کی پاتی شو .

سوال : د حنینو غزوه څنگه پېښه شوه مکمل معلومات ولیکي ؟

خواب : خپلی ښځی ، ماشومان او مالونه یی هم د جگری میدان ته راوړی وو تر څو د دوی شتون د جگری انگیزه په دوی کی پیاوړی کړی .

سوال : کله چی مسلمانان د حنینو تنگی ته ورسیده څه مشکلاتو سره مخامخ شو ؟

خواب : دښمن په کمین کی ناست وه او ناڅاپه یی پر مسلمانانو یرغل وکړ .

سوال : کله چی هوازن خلکود مخالفت څخه لاس واخیسته او حضرت مخمد ص ته تسلیم شو حضرت مخمد ص په دوی څه مهربانی وکړه ؟

خواب : هغه غنیمتونه چی له دوی څخه یی نیولی وه بیرته یی ورکړل .

د تبوت غزا

سوال : د تبوت غزا د هجرت په څوم کال او څنگه پېښه شوه ؟

خواب : د هجرت په ۹ کال ، حضرت مخمد ص ته اطلاع ورسیده چی د روم امپراتوری څو سوه زره لسیزه لښکر جوړ کړی او د اسلامی دولت د لمینځه وړلو لپاره چمتو دي .

سوال : حضرت مخمد ص د څومره لښکر سره د تبوت په لور روان شو او د مسلمانانو او کفارو تر مینځ جنگ ولی ونه شو ؟

خواب : ۳۰ زره کسيز لښکر سره ، ځکه کله چی دغه لښکر تبوت ورسید رومیان وویریدل د مقابلی جرات یی په خان کی ونه لید او هر لوری ته خپاره شول .

حجة الوداع

سوال : د هجرت په څوم کال حضرت مخمد ص څومره صحابوو سره د حج په نیت د مکی مکرمې په لور روان شو ؟

خواب : د هجرت په لسم کال ، د سل زره تنو سره .

سوال : د حجة الوداع د حج په مراسمو کی حضرت مخمد ص گډون والو ته وینا وکړه د هغه وینا مهم ټکی ولیکي ؟

خواب : ای خلکو خبری واورې او له هغو څخه اطاعت وکړی ښایی په دی بریالی نه شم چی راتلونکی کال له تاسو سره اووسم ، د یو بل مال خوړل او وینی تویول په تاسی خرام دی ، د جاهلیت د مهال ټولی چارې منع دي ، د ښځو په هکله د خدای ج څخه وویریږي ، ښځی پر تاسو او تاسی پر ښځو حقونه لری او هغه څه چی ما تاسی ته پریښی که په هغه منگولي ولگوي هیڅ وخت به گمراه نه شی او هغه د خدای ج کتاب او زما د سنتو څخه غبارت دي .

سوال : د هغی وینا متن ولیکی چی حضرت محمد ص په مینا کی کړی وه حاضرینو ته یی څه هدایت وکړ ؟
خواب : ایا ما د الله ج احکام تاسو ته ورسول اصحابو وویل هو حضرت محمد ص وفرمایل ای لویه خدایه ته شاهد اوسه .

د حضرت محمد ص رخت

سوال : حضرت محمد ص چی کله د حجة الوداع نه مدینې منورې ته راستون شو په کومه ناروغی اخته شو ؟
خواب : د سر خوږې په ناروغی اخته شو .

سوال : د لږ رغیدو څخه وروسته مسجد نبوی ته راعی او حاضرینو ته یی وینا وکړه د هغی وینا مهم ټکی کوم دي ؟
خواب : لومړی یی د اخذ د شهیدانو په حق د خیر او مغفیرت دعا وکړه ، سپارښتنه یی وکړه چی د انصارو درناوی کوی ،
سوال : حضرت محمد ص ناروغی چی کله سخته شوه ابوبکر صدیق رض د حضرت محمد ص په ژوند باندی څو لمونځونو امامت کړی ؟

خواب : د ۱۷ لمونځونو امامت یی کړي .

سوال : حضرت محمد ص د څو کلو په عمر د هجرت په څوم کال د دی نړی څخه رخت وکړ ؟
خواب : حضرت محمد ص ۶۳ کالو په عمر د هجرت په ۱۱ کال د ربیع الاول په دولسمی نیټې دوشنبی په ورځ د غرمی پر مهال د دي دنیا څخه رخت وکړ .

ابوبکر صدیق رض

سوال : د حضرت ابوبکر صدیق رض د نصب په اړه معلومات ولیکي ؟

خواب : د حضرت ابوبکر صدیق رض نوم عبدالله او د پلار نوم یی ابو قحافه او د مور نوم یی ام الخير سلما بنت ضخر وه .

سوال : د حضرت ابوبکر صدیق رض څنگه د خلافت مقام ته ورسید او لومړی بیغت ورسره چا وکړ ؟

خواب : حضرت عمر رض له د حضرت ابوبکر صدیق رض سره د خلیفه او د پیغمبر ص د خای ناستی په توگه بیغت وکړ وروسته ټولو له د حضرت ابوبکر صدیق رض سره بیغت وکړ .

سوال : د خلافت په دوهمه ورځ په مسجد نبوی کی یوه ارزښتناکه ویناوکړه د هغی وینا متن ولیکي ؟

خواب : ای خلکو زه پر تاسی خلیفه شوم په تاسی خال کی چی زه له تاسی غوره نه یم که چیری می ښه کارونه کول تاسی می مرسته وکړی او که بد کارونه می کول تاسی می منع کړی .

سوال : د مرتدینو او د زکات څخه انکار کوونکو سره د حضرت ابوبکر صدیق رض څومره وخت وجنگیده ، د کورنی خالت په سمیدو سره د حضرت ابوبکر صدیق رض عراق ته څومره لښکر د چا په مشرئ ولیږه ؟

خواب : د یو کال څخه یی ډېر دوام وکړ د خالد بن ولید رض په مشرئ عراق ته ولیږه او څلور زره کسيز لښکر وه .

سوال : رومیانو څومره لښکر برابر کړی وه تر څو د مسلمانانو سره وجنگیږي ، په مقابل کی د حضرت ابوبکر صدیق رض کوم ترتیبات ونيول تشریح کړي ؟

خواب : ۲۴۰ زره کسيزه لښکر وه ، حضرت ابوبکر صدیق رض حضرت عمرو بن غاص فلسطين ته ، ابو غبیده جراح حمص ته ، حضرت یزیدابن سفیان مشق ته او حضرت شرحبیل بن حسنه اردن ته ولیږه .

سوال : د حضرت ابوبکر صدیق رض څومره وخت دوام وکړ ؟

خواب : د حضرت ابوبکر صدیق رض ۲ کاله او درې میاشتې دوام وکړ .

حضرت عمر فاروق رض

سوال : حضرت عمر فاروق رض څه وخت په اسلام مشرف شو او څنگه خلافت ته ورسید ؟

خواب : د بغثت په شپږم کال ، کله چې لومړی خلیفه ناروغ شو له اصحابو سره د مشورې وروسته حضرت عمر فاروق رض د خپل ځای ناستی په توګه وټاکل .

سوال : حضرت عمر فاروق رض د خلافت په وخت کې د اسلامی لښکرو په فتحات د کوم ځای څخه تر کوم ځای پوری وه ؟

خواب : حضرت عمر فاروق رض په ختیځ کی ترکستان او خراسان او په لویدیځ کی تر لیبیا په سوېل کی د شام او تور سمندرګی تر ورستیو پولو پوری وه .

سوال : حضرت عمر فاروق رض د ابادی او ادارې په برخه کی کوم کاروه سرته روسولی ولیکی ؟

خواب : د صري او کافي ښارونه ودان کړل او ډېره پراختیا یی تر لاسه کړه ادارې نظام منظم شو ادارې او نظامی تشکیلات ، مالی دفترونه او ځینی ادارې جوړې شوي قاضیان وټاکل شو .

سوال : حضرت عمر فاروق رض د څو کاله خلافت وروسته په کوم کال د چا لخوا په شهادت ورسیده ؟

خواب : حضرت عمر فاروق رض له لس کالو او پنځو میاشتو خلافت وروسته د ۲۳ هجری کال د ذوالحجې په ۲۷ نېټه د مجوسی اېلولو له لوری په شهادت ورسید .

حضرت عثمان رض

سوال : د حضرت عثمان رض نسب په اړه معلومات ولیکي د حضرت محمد ص په ژوند کی څه وظیفه درلوده او په کومو غزاګانو کی ده سره اشتراک کړی وه ؟

خواب : درېم خلیفه نوم یی عثمان بن عفان او لقب یی ذوالنورین وه . په پنځم نیکهګی یی نسب رسول اکرم ص ته رسیده ، د وحی کاتب وه او د بدر غزا پرته نور په ټولو غزاګانو د رسول اکرم ص سره یو ځای وه .

سوال : حضرت عثمان رض څنگه خلافت ته ورسید پوره معلومات ولیکي ؟

خواب : له درېو ورځو خبرو اترو وروسته په پای کی د رایو په اکثریت سره حضرت عثمان د مسلمانانو د خلیفه په توګه وټاکل شو او ټولو ورسره بیعت وکړ .

سوال : حضرت عثمان رض د خلافت د دورې بریاوو څو برخې درلودی هره برخه یی تشریح کړی ؟

خواب : دوه برخې یی درلودی لومړی یی د هغو سیمو خلک چی د حضرت عمر رض تر شهادت وروسته یی بهاوت کړي وه ، دوهم د قبرس او ترکیی سیمو خلک کله چی حضرت مغاویه رض د شام والی و د اسلامی حکومت په ولکه ک راغلی .

سوال : حضرت عثمان رض په کوم کال د څومره خلافت وروسته څنگه په شهادت ورسیده ؟

خواب : حضرت عثمان رض د دولس کالو خلافت وروسته په ۳۶ هجری کال د بلو اګرو له خوا په داسی خال کی چی د قران کریم په تلاوت بوخت و په شهادت ورسیده .

حضرت غلی رض

سوال : د حضرت غلی رض د نسب په اړه معلومات ولیکي ؟

خواب : حضرت غلی رض د ابوطالب زوی او د حضرت محمد د تره زوی او زوم وه او لقب یی اسدالله او خیدر وه او د ابو الحسن او ابوتراب په کنیت هم مشهور وه ، له هجرت څخه ۲۱ کاله وړاندی په مکه کی زیږیدلی .

سوال : د صفین جګړه د چا او چا تر مینځ پېښه شوه ؟

ځواب : د حضرت غلي رض او حضرت مغاويه تر مينځ په ۳۷ هجري کال د صفين په سيمه کې پيښه شوه .

سوال : حضرت غلي رض په کوم کال د څو کالو خلافت وروسته د چا لخوا په شهادت ورسیده ؟

ځواب : په ۴۰ هجري کال د روژې په ۱۹ نېټه د پنځو کالو خلافت وروسته د عبدالخمن بن ملجم له خوا په شهادت ورسيد .

د راشدينو خلفاوو روښانه دورې ته لنډه کتنه

سوال : د راشدينو خلفاوو په خپل رسمي او شخصي ژوند کې د څه ډول کرنلارې څخه پيروي کوله تشرېح يې کړي ؟

ځواب : د خلکو سره ښه چلند ، عدل ، انصاف ، برابري ، ورورولي ، دود ، تبليغ ، تحکيم پلي کول .

سوال : د راشدينو خلفاوو په دوره کې اسلامي فتوحاتو د لامغلونو په اړه معلومات وليکي ؟

ځواب : په ټولو چارو کې يې د خداي ج څخه ويره کوله او د خداي ج رضا ته يې پام کاوه ، د غزت دنيا او اخرت برياليتوب يې په اسلام باندې دريدو کې لیده ، دا يې غقيده وه چې اجل نه بدلېږي نو ځکه ډاډه جنگيدل ، پر خداي توکل او تکيه کوله ، مشوري او رازونو ساتنې ته يې پام کاوه او نور وه .

امويان

سوال : د امويانو د کورنۍ بنسټ ايښودونکي څوک و او په دې دوره کې د اسلامي فتوحاتو لمن تر کوم ځايه ورسیده ؟

ځواب : حضرت مغاويه وه ، په لويديځ کې تر هسپانيې او فرانسې او په ختيځ کې ترکستان ، چين او هند پورې ورسیده .

حضرت مغاويه رض

سوال : د مغاويه د نسب په اړه معلومات وليکي او هم واضع کړي چې حضرت مغاويه څنگه د مسلمانانو امير شو ؟

ځواب : حضرت مغاويه د ابوسفیان زوی او د حرب لمسي دی د هجرت څخه ۱۵ کاله وړاندې په مکه مکرمه کې زيږيدلی حضرت مغاويه سره چې د شام والی وه په دې واقفې ورسیده چې حضرت مغاويه نشي کولای له خان وروسته څوک د ځای ناستی په توگه وټاکي بايد دغه کار مسلمانانو ته پريږدي په دې ترتيب حضرت مغاويه د ټول اسلامي هيواد مشر شو .

سوال : حضرت مغاويه په کوم کال وفات شو ؟

ځواب : ۴۱ هجري کال کې .

يزيد

سوال : يزيد په کوم کال زيږيدلی ، په کوم کال قدرت ته ورسيد ، د ده د قدرت په وخت کې کومه مهمه پيښه رامينځته شوه او په کوم کال وفات شو ؟

ځواب : ۲۵ هجري کال کې ، په ۶۱ هجري کال کې ، د ده د قدرت په وخت کې د کربلا حماسه پيښه شوه او په ۶۴ هجري کال کې وفات شو .

عبدالملک بن مروان

سوال : عبدالملک بن مروان څنگه واک ته ورسید پوره معلومات ولیکي ، او عبدالملک بن مروان د خپلی واکمنۍ په وخت کی کومی سیمی د خپل واک لاندی راوستی ؟

ځواب : د خالد په ځای یی خپل زامن عبدالغزیز یو بل پسی ځای ناستی وټاکل د مروان تر مړینې وروسته عبدالملک واک ته ورسید ، هغه کوفه ، بصره ، او هغه ټولی سیمی چی د عبدالله بن زبیر رض په لاس کی وې تر خپل واک لاندی یی راوستی .

سوال : عبدالملک بن مروان د څو کالو واکمنی وروسته ، د د څو کالو په عمر ، او په کوم کال کی وفات شو ؟

ځواب : ۲۱ کالو واکمنی وروسته ، ۶۳ کالو په عمر ، ۸۶ هجری کال کی وفات شو .

عمر بن عبدالغزیز

سوال : د حضرت عمر بن عبدالغزیز د هغه ښه کارکردگی کومی وي چی د هغی په وجه ټولو محالیفینو د مخالفت څخه لاس واخیست ؟

ځواب : والیان او قاضیان یی د کاره گوښه کړل او پر ځای یی پرهیز گاره ، پاک نفسه ، ایمانداره او عادل اشخاص وټاکل د مالیاتو او خراج په اصولو کی یی بدلون راوست .

سوال : حضرت عمر بن عبدالغزیز د څو کالو خلافت وروسته څنگه په شهادت ورسید ؟

ځواب : حضرت عمر بن عبدالغزیز د دوو کالو او پنځو میاشتو واکمنی وروسته د یو علام له لوری په شهادت ورسید .

سوال : امویانو څومره وخت په اسلامی نړی واکمنی وکړه او د دې کورنی مشهور واکمنان څوک وه نومونه یی ولیکي ؟

ځواب : امویانو کابو یوه پیری واکمنی وکړه ، مغاویه بن سفیان ، یزید بن مغاویه ، عبدالملک بن مروان ، ولید بن عبدالملک ، سلیمان بن عبدالملک او عمر بن عبدالغزیز وه .

د امویانو په دوره کی اقتصادی ، اداری ، کلتوری او پوځی وضعیت

سوال : د امویانو په دوره کی اقتصادی بدلونونه تشریح کړی ؟

ځواب : د غنیمت ، غنر او حمس تر سر لیک لاندی ډیر مالونه له اسیایی او افریقایی نیول شوو هیوادونو څخه پلازمینی د مشق ته لیږل کیدل .

سوال : د امویانو په وخت کی د ابادی په برخه کی کوم کارونه تر سره شوي ولیکي ؟

ځواب : کرنی ته ډیر پام وشو او د کرنی د پراختیا په موخه یی نهرونه او د اوبو بندونه جوړ کړل .

سوال : د امویانو په وخت کی کوم کلتوری کارونه سرته رسیدلی دی ولیکي ؟

ځواب : ډیر ښارونه جوړ شول دغه ښارونه د لوړو برجونو لرونکی او په غین حال کی د دفاعی کلاگانو ښه یی هم درلوده

سوال : د امویانو په دوره کی کوم فوځی اجرات شوی ، او د امویانو په دوره کی کومی سیمی فتح شوي ولیکي ؟

ځواب : په پوځی برخه کی پوه افراد لکه موسی بن نصیر د عسکری ټولنو د مشری لپاره وټاکل د افریقا په شمال او د اروپا په سوېل لودیځ کی د اسلام لمن تر هسپانیی پوری ورسوله او د مینځنی اسیا تر هېوادونو ترکستان او کاشغر پوری پراخه کړه .

د امویانو څخه عباسیانو ته د خلافت لیږد

سوال : د امويانو څخه عباسيانو ته خلافت څنگه انتقال شو مکمل معلومات وليکي ؟

ځواب : ابو مسلم تور بيرغ په مشق کې ورپاوه مروان د نيل د سيند په د عباسی عسکرو له لوري ووژل شو او په دې ډول عباسی کورنۍ واک ته ورسيد ه .

ابوالعباس سفاح

سوال : ابو عباس څرنگه قدرت ته ورسيد او په لومړۍ خطبه کې يې خلکو ته څان څرنگه مغريفي کړ او وروسته يې څه قسم کړنۍ وکړی ؟

ځواب : کله چې مروان ووژل شو ابوالعباس رسماً ځان خليفه اعلان کړ او خلکو ته يې ويل چې د مسلمانانو په لارښود او خدمت کې به د راشيدينو خلفاوو کرنلاره پلي کوي له دې وروسته يې د اموي کورنۍ د غرو په ډله بيزي وژني پيل وکړ .

سوال : ابوالعباس څو کاله خلافت وروسته د هجرت په څوم کال وفات شو ؟

ځواب : د هجرت په ۱۳۶ کال وفات شو او څلور کاله خلافت يې وکړ .

ابو جعفر عبدالله المنصور

سوال : ابو جعفر عبدالله المنصور د عباسی خلافت د ټينګښت لپاره څه کړی ويې ليکي ؟

ځواب : هغه د دولتي چارو په تنظيم کې هم ډېر بريالي وه د مالياتو پوهني کړنې او د لارو جوړيدو کې ډېر زيارويست .

سوال : منصور څو کاله خلافت وروسته د هجرت په څوم کال وفات شو ؟

ځواب : هغه د ۲۲ کالو وروسته په ۱۵۸ هجري کال کې خج ته د تلو په وخت کې وفات شو .

محمد المهدي بن جعفر المنصور

سوال : محمد المهدي د اخلاقو او ښو کړنو په اړه لنډ معلومات وليکي ؟

ځواب : هغه په مجموعې کې د ټولو انسانو سره ښه رويه درلوده قاضيانو ته يې ډېر درناوی درلود د هغوي په وړاندې د يو عادي فرد په څير ودرېده او د هغوي د پريکړو پلي کول يې د ځان لپاره يو ملکيت او جدی موسوولت ګاڼه .

سوال : محمد المهدي د څو کاله خلافت وروسته په څوم هجري کال وفات شو ؟

ځواب : د ۱۱ کالو خلافت وروسته په ۱۶۹ هجري کال کې وفات شو .

موسی الهاری

سوال : موسی الهاری چې خليفه شو لومړی يې کوم کار وکړ او موسی الهاری د څو کالو خلافت وروسته په کوم کال وفات شو ؟

ځواب : هغه د دربار د دروازو ساتونکي ليری کړل چې خلک ورته مخامخ ستونزي وويي او له دوو کالو خلافت وروسته په ۱۷۰ هجري کال کې وفات شو .

هارون الرشيد بن مهدي

سوال : د هارون الرشيد د شخصيت په اړه معلومات وليکي او د هغه مېرمن زوبيدي د مکي خلکو ته څه خدمت وکړ ؟

ځواب : هغه د اسلام په تاريخ کې يو ستر شخصيت وه او يو مدبر او عالم شخص وه ، هغې د خپلو شخصي گانو په پلورلو سره د طايف څخه مکي ته د نهر د کيندلو کار په بريا سره پای ته ورسول چې دا نهر اوس هم د زوبيدي په نامه يادېږي .

سوال : هارون الرشيد د علم او ابادي په برخه کې کوم مهم کارونه سرته رسولی او د کومو هېوادونو سره يې اړيکي ټينگې کړي ؟

ځواب : هغه د پوهانو او فضلاوو ډېر احترام کاوه د هغه په دوره کې علوم او فنونه خپل اوج ته رسيلي و ، او د ابادي په برخه کې يې بڼونځي ، مدرسي ، روغتونونه ، کاروانسرايونه ، پلونه ، نهرونه او د اوبو بندونه جوړ کړي وه او هغه د چين او فرانسې هېوادونو سره اړيکي درلودې .

سوال : هارون الرشيد د څو کاله خلافت وروسته په کوم ځای کې وفات شو ؟

ځواب : او له ۲۳ کالو خلافت وروسته په طوس يا ننی مشهد کې وفات شو .

مامون الرشيد

سوال : مامون الرشيد څرنگه خلافت ته ورسیده او د مامون الرشيد په وخت کې کومو علومو پراختيا ومونده ؟

ځواب : په دې وخت کې چې د مامون له ظاهر فوشنجي چې د افغانستان و د لښکر مشري په غاړه درلوده او د امين له لوري علی بن عسی د لښکر مشر وه په دې اړو دور کې امين ووژل شو او لښکر يې ماتې وخوړه او اسلامي خلافت رسماً مامون ته ورکړل شو ، په دې دوره کې طبيب ، رياضياتو ، فلسفې ، ادب ، منطق او نورو علومو ډېره پراختيا ومونده .

سوال : د عباسيانو وروستی واکمن څوک وه او د چا له خوا ووژل شو ؟

ځواب : وروستی واکمن يې مستعصم بالله و چې د چنگيز د لمسی په واسطه په بغداد کې ووژل شو .

د عباسی دوری سیاسی ، اداري ، کلتوری ، نظامی اوضاع

سوال : د هغه ښارونو نومونه وليکي چې په عباسی دوره کې د نړۍ د تمدن مرکزونه گڼل کېدل ؟

ځواب : بصري ، کوفي ، قاهري ، قیروان ، مروی ، ری ، بخارا او نساپور وه .

سوال : د عباسيانو په وخت کې مسلمانانو د کومو شیانو جوړولو په برخه کې د اروپايانو استادان وو او اروپايانو د مسلمانانو څخه کوم غلوم زده کړی وليکي ؟

ځواب : د ساعت ، کاغذ ، باروتو ، جوړولو په برخه کې ، او د هندسه ، نجوم ، ریاضی او نور ډېر فنونه او هنرونه يې د مسلمانانو زده کړي .

سوال : په بغداد کې د کومو علومو او فنونو په برخه کې پوهان او فلسوفان راغونډ شوي وه د دغی علومو او فنونو نومونه وليکي ؟

ځواب : فیلسوفان ، جغرافیه ، نجوم ، ریاضی ، هندسه ، نقاشان ، خطاطان ، موسیقي ، مغماری پوهان او د هر فن او مسلک ماهرين راغونډ شوي وه .

سوال : د عباسيانو په دوره کې د کومو کانونو استخراج په منظمه توگه پیل شوی دي ؟

ځواب : د مالکي ، سربو ، گوگړو ، اوسپنې او قیمتي ډبرو کانونو استخراج په منظمه توگه پیل شو .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library